

BACHELORPROEF

“Een kleuter is veel meer dan enkel anderstalig”

Hoe verloopt de taalontwikkeling van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn in West-Vlaamse scholen?

Bachelor (Algemene) Journalistiek

Afstudeerrichting Televisiejournalistiek - Video

Academiejaar 2021-2022

Student Latifa Gueddas

Promotor Gerti Wouters & Karl Vandenberghe

BACHELORPROEF

“Een kleuter is veel meer dan enkel anderstalig”

Hoe verloopt de taalontwikkeling van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn in West-Vlaamse scholen?

Bachelor (Algemene) Journalistiek

Afstudeerrichting Televisiejournalistiek - Video

Academiejaar 2021-2022

Student Latifa Gueddas

Promotor Gerti Wouters & Karl Vandenberghe

“To reject a child’s language in the school is to reject the child. When the message, implicit or explicit, communicated to children in the school is “Leave your language and culture at the schoolhouse door”, children also leave a central part of who they are - their identities - at the schoolhouse door. When they feel this rejection, they are much less likely to participate actively and confidently in classroom instruction”

(Cummins, 2001, p. 19) (Van Avermaet, Meertaligheid in Onderwijs! Waar zijn we eigenlijk bang voor?, 2014)

Woord vooraf

Als dochter van een Tunesische moeder, een Tunesisch-Spaanse vader en geboren en opgegroeid in België, ben ik een mix van Spaanse paella, Tunesische couscous en Belgische mosselen met frietjes. Daarom ben ik ook geïnteresseerd in alles wat te maken heeft met verschillende culturen en diversiteit. In december hebben we een kerstboom staan thuis en enkele maanden later vieren we het Suikerfeest.

In 2001 opende ik mijn ogen in de materniteit van de Reepkaai op het Buda-eiland te Kortrijk, niet wetende dat een leven vol uitdagingen mij te wachten stond. Mijn moedertaal is Arabisch en we praten ook een mondje Frans thuis. Mijn ouders waren zich ervan bewust dat mijn zus en ik de Nederlandse taal vlot moeten leren spreken. Daarom brachten ze ons naar de crèche zelfs op dagen waarop ze niet werkten. Zo hoorden we de taal en kwamen we in contact met mensen van wie de moedertaal het Nederlands is. Daarnaast was het ook belangrijk om andere baby's te zien, zodat we leerden omgaan met andere kinderen. Het bleef niet alleen bij de crèche. We gingen elke week naar de bibliotheek in Kortrijk om Nederlandstalige films te lenen. Later gingen we ook om boeken en strips.

Ik ben dus geboren en getogen in Kortrijk, maar dat is niet het geval voor mijn ouders. De eerste jaren van mijn schoolcarrière beheersten mijn ouders het Nederlands niet. Ze praten wel vloeiend Frans, maar niet elke leerkracht beheerst die taal even vlot. Als ik een oudercontact had, kropen mijn zus of ikzelf vaak in de huid van een tolk. Ik besepte het toen niet, maar dat is toch wel een grote taak voor een zevenjarig meisje. Volgens mij brengt meertalige taalontwikkeling vooral voordelen met zich mee. Ik heb van kleins af aan een onbeschrijfelijke liefde voor talen, daarom heb ik ook economie-moderne talen gestudeerd. Daarna heb ik ervoor gekozen om in de journalistiek te springen. Ik ben al altijd extreem nieuwsgierig geweest, leer graag nieuwe dingen bij en praat graag met mensen. Het is fijn dat elke dag anders is en dat deze job zo gevarieerd is!

Met deze bachelorproef wil ik iets onderzoeken dat ik zelf deels heb meegemaakt. De onderzoeksvraag luidt als volgt: "Hoe verloopt de taalontwikkeling van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn in West-Vlaamse scholen?". Ik ben nieuwsgierig naar hoe scholen en andere gezinnen omgaan met die meertaligheid bij kleuters, want vroeger stond ik daar niet bij stil.

Bedankt aan alle mensen die me hebben geholpen bij mijn eindwerk! Ik bedank alle mensen die ik heb geïnterviewd, omdat ze met veel enthousiasme tijd hebben kunnen vrijmaken. Verder een welgemeend woord van dank aan mijn promotors mevrouw Gerti Wouters en meneer Karl Vandenberghe voor al jullie advies en feedback. Ook Bieke Finet, mijn *critical friend* verdient een dikke *merci*, omdat ze me heeft geholpen tijdens mijn zoektocht naar een geschikte school om te filmen. Als laatste ook bijzonder veel dank aan mijn ouders en zus die me doorheen dit proces enorm hebben gesteund en gemotiveerd.

Abstract (Nederlands)

Migratiegolven, globalisering, taalgemengde huwelijken, de vluchtelingenstroom, expats... Kortom, we leven in een superdiverse samenleving en dat betekent dat het aantal anderstalige kinderen in Vlaanderen elk jaar stijgt. Spraak en taal zijn het communicatiemiddel bij uitstek, ze brengen ons in contact met anderen en spelen een rol in de verdere ontwikkeling van een mens. Voor scholen blijft die meertaligheid een uitdaging. Het thema "Nederlands bij anderstalige leerlingen in Vlaamse scholen" blijft actueel:

- Kinderen uit oorlogsgebieden komen aan in België en moeten naar (een Nederlandstalige) school gaan. De oorlog in Oekraïne is het recentste voorbeeld.
- Eind 2017 kwam het gemeenschapsonderwijs (GO!) met het idee dat anderstalige leerlingen de moedertaal ook binnen de schoolmuren mogen gebruiken.
- Sinds dit schooljaar (2021-2022) moeten kleuters die vijf jaar oud zijn een verplichte taalscreeningstest afleggen. Die test kwam op vraag van de minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA). Hij merkte dat het taalniveau in het Nederlandstalig onderwijs de laatste jaren aan het dalen is.
- Anderstaligen met taalachterstand worden aangeraden om een BSO- of TSO-richting te volgen.
- Daarnaast hebben kinderen een lange tijd thuis moeten zitten door corona en dat kan een oorzaak zijn voor een eventuele taalachterstand bij leerlingen van wie de thuistaal niet het Nederlands is.

Deze bachelorproef tracht een antwoord te formuleren op de centrale onderzoeksvraag aan de hand van diverse (internet)bronnen, rapporten, studies, literatuur, expertise van taalkundigen en (taal)begeleiders.

De onderzoeksvraag luidt als volgt: "Hoe verloopt de taalontwikkeling van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn in West-Vlaamse scholen?". Dit dossier begint met de ontleding van de onderzoeksvraag. Het bakent en beschrijft zo concreet mogelijk de belangrijkste begrippen die in de vraag voorkomen. Het geeft ook uitleg over de profielen van de ouders en de kleuters.

De basis van de bachelorproef is de taalontwikkeling van anderstalige kleuters in een schoolomgeving. Daarom ontleedt het tweede hoofdstuk de kindertaalverwerving van eentalige en meertalige kinderen. Meertaligheid kan niet onderschat worden, want onderweg zullen er verschillende problemen optreden. Het kind heeft een taalachterstand, de communicatie met de ouders verloopt stroef, de kleuter spreekt geen enkele taal vlot, de kleuterleerkrachten hebben geen ervaring met anderstaligen... Deze bachelorproef bekijkt het werkveld van dichterbij en vanuit verschillende perspectieven.

De Koalatest is sinds dit schooljaar een nieuw instrument om het taalniveau van een vijfjarige kleuter mee te meten en om te weten of het kind de stap naar het eerste leerjaar kan zetten. Maar leerkrachten en taalexperts zijn er kritisch over, aangezien het een momentopname is en geen rekening houdt met andere vaardigheden die even belangrijk zijn. De Vlaamse overheid heeft in februari 2022 de resultaten van een steekproef van de Koalatest bekendgemaakt. Het gaat om ongeveer een op vijf scholen. Daaruit blijkt dat 85 procent van de Vlaamse, vijfjarige kleuters het Nederlands voldoende beheerst om naar het lager onderwijs te gaan.

Abstract (English)

Migration waves, globalization, language-mixed marriages, the refugee's stream, expats... In other words, we live in a super-diverse society and that means that the number of children who speak a different language is increasing every year. Speech is the ultimate tool of communication; it brings us into contact with others and plays an important role in a person's further development. For schools, this multilingualism remains a challenge. The theme of "Dutch among foreign-language pupils in Flemish schools" remains relevant:

- Children from war zones arrive in Belgium and must attend (a Dutch-speaking) school. The war in Ukraine is the most recent example.
- At the end of 2017, Community Education (GO!) came up with the idea that non-native speakers may also use their mother tongue at school.
- Since this school year (2021-2022), kindergartners who are five years old must take a mandatory language screening test. This test came at the request of the Minister of Education Ben Weyts (N-VA). He noticed that the language level in Dutch-speaking schools has been decreasing in recent years.
- Non-native speakers with a language delay are advised to follow a BSO- or TSO-course.
- In addition, children have had to sit at home for a long time due to the coronavirus and this can be a cause for a possible language deficiency in pupils whose home language is not Dutch.

This bachelor thesis seeks to formulate an answer to the central research question by using various internet sources, reports, studies, literature, expertise of linguists and (language) supervisors.

The research question is: "How does the language development of Dutch of non-native preschoolers whose parents are not proficient in that language proceed in West Flemish schools?".

This dossier will begin by fully dissecting the research question. It delineates and describes as concretely as possible the main concepts that appear in the question. It also explains the profiles of parents and preschoolers.

The fundamental focus of the thesis is the language development of non-native preschoolers in a school setting. Therefore, the second chapter analyses the child language acquisition of monolingual and multilingual children. Multilingualism cannot be underestimated because several problems will arise along the way. The child has a language delay, the communication with the parents is difficult, the toddler does not speak any of the languages fluently, the preschool teachers have no experience with non-native speakers... This bachelor thesis takes a closer look into the work area and from different perspectives.

Since this school year, the Kola test is a new instrument to measure the language level of a five-year-old preschooler and to know whether the child can make the step to the first grade. But teachers and language experts are critical about it since it is a snapshot and does not consider other skills that are equally important. The Flemish government released the results of a sample of the Koalatest in February 2022. It involved about one out of five schools. These revealed that 85 percent of Flemish, five-year-old preschoolers have a sufficient understanding of Dutch to enter primary education.

Verklarende woordenlijst

Cognitieve vaardigheden	Cognitieve vaardigheden zijn vaardigheden die te maken hebben met de verwerking van informatie door te denken, door het verstand te gebruiken.
Foneem	Klanken die het verschil in de betekenis van een woord kunnen maken. Bv.: “buiK” en “duik” hebben een letter verschil en elk woord heeft een andere betekenis
Fonologie	Fonologie is de wetenschap die focust op de klanken in een taal met als invalshoek de betekenisonderscheidende functie ervan.
Metalinguïstiek	Metalinguïstiek is een onderdeel van de linguïstiek die de relatie tussen taal en het denken weergeeft. Het nadenken over taal.
Metalinguïstisch bewustzijn	Het bewustzijn van taal en de structuur ervan, het gaat dan om woorden en zinnen. Het kind beseft dat woorden uit klanken bestaan en denkt daarover na. Het kind zit in de reflecterende fase.
Morfologie	Morfologie is de vormleer. In de taalkunde zijn dat dan vervoegingen, verbuigingen, vorming van samenstellingen of afleidingen...
Overregulariseren	Het gebruik van regelmatige regels voor onregelmatige vormen.
Preteaching	Sommige leerlingen kunnen de leerstof op voorhand doornemen en later herhaalt de leerkracht die in de klas.
Prosodie	Prosodie is de studie van het gebruik van woorden en lettergrepen. Het ritme, de klemtonen, de toonhoogtes... vallen daaronder.

Semantiek	Semantiek is een onderdeel van de taalkunde die zich verdiept in de betekenis van een woord.
Syntaxis	Syntaxis of zinsleer houdt zich bezig met het bestuderen van de opbouw en structuur van zinnen.
Tweetalige eerstetaalverwerving	Simultane taalverwerving is wanneer het kind vanaf de geboorte en tegelijkertijd de twee talen aangeboden krijgt.

Inhoudstafel

Woord vooraf

Abstract (Nederlands)

Abstract (English)

Verklarende woordenlijst

DEEL 1: RESEARCHDOSSIER.....	12
Inleiding	13
1. Toelichting en afbakening onderzoeksvraag	14
1.1 Wat betekent “anderstalig”?	14
1.2 Wie zijn de kleuters?.....	15
1.3 Wie zijn de ouders?.....	15
1.4 Welke West-Vlaamse kleuterscholen?	16
2. Kindertaalverwerving.....	17
2.1 Definitie.....	17
2.2 Fases.....	19
2.2.1 Prelinguale fase (0 – 1 jaar).....	19
2.2.2 Vroeglinguale fase (1 – 2,5 jaar)	20
2.2.3 Differentiatiefase (2,5 – 5 jaar)	20
2.2.4 Voltooiingsfase (vanaf 5 jaar)	21
2.3 Meertalige taalverwerving	22
2.3.1 Simultane meertaligheid.....	22
2.3.2 Successieve meertaligheid	23
2.3.3 Het ijsbergmodel van Jim Cummins.....	25
3. Meest voorkomende problemen bij taalverwerving anderstalige kleuters.....	27
3.1 Wat zijn de problemen bij taalverwerving anderstalige kleuters?	27
3.2 Waarom zijn het problemen?	28
3.2.1 Leerkrachten te weinig ervaring met anderstaligen.....	28
3.2.2 Gebruik van thuistaal in klas	30
3.2.3 Betrokkenheid anderstalige ouders.....	32
4. Aangeboden hulpmiddelen bij tweede-taalonderwijs.....	34
4.1 Welke hulpmiddelen?	34
4.1.1 Koalatest.....	34
4.1.2 Zorgcoördinatoren	36

4.2	Hoe effectief zijn de hulpmiddelen?	37
4.2.1	Resultaten Koalatest	37
5.	Conclusie en suggesties voor verder onderzoek	40
5.1	Conclusie	40
5.2	Suggesties voor verder onderzoek	41
DEEL 2:	PERSOONLIJK VERWERKINGSDOSSIER	42
1.	Situering onderwerp in de media	43
1.1	Televisie	43
1.2	Radio	44
1.3	Print	45
2.	Formatanalyse met het oog op het te maken journalistieke eindproduct	46
3.	Werkplan eindproduct	47
3.1	Gedetailleerd scenario	47
3.2	Biografie gesprekspartners	50
3.3	Planning	54
3.4	Logboek	55
4.	Reflectie	57
5.	Persbericht	58
6.	Bibliografie	59
7.	Bijlagen	65
7.1	Bijlage 1: toestemmingformulier filmen minderjarigen	65
7.2	Bijlage 2: eenvoudige nieuwsbrief met pictogrammen	66
7.3	Bijlage 3: voorbeelden opdrachten Koalatest	68

DEEL 1: RESEARCHDOSSIER

Inleiding

Migratiegolven, globalisering, taalgemengde huwelijken, de vluchtelingenstroom, expats... Kortom, we leven in een superdiverse samenleving en dat betekent dat het aantal anderstalige kinderen in Vlaanderen elk jaar stijgt. Spraak en taal zijn het communicatiemiddel bij uitstek, ze brengen ons in contact met anderen en spelen een rol in de verdere ontwikkeling van een mens. Voor scholen blijft die meertaligheid een uitdaging. Het thema "Nederlands bij anderstalige leerlingen in Vlaamse scholen" blijft actueel:

- Kinderen uit oorlogsgebieden komen aan in België en moeten naar (een Nederlandstalige) school gaan. De oorlog in Oekraïne is het recentste voorbeeld.
- Eind 2017 kwam het gemeenschapsonderwijs (GO!) met het idee dat anderstalige leerlingen de moedertaal ook binnen de schoolmuren mogen gebruiken.
- Sinds dit schooljaar (2021-2022) moeten kleuters die vijf jaar oud zijn een verplichte taalscreeningstest afleggen. Die test kwam op vraag van de minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA). Hij merkte dat het taalniveau in het Nederlandstalig onderwijs de laatste jaren aan het dalen is.
- Anderstaligen met taalachterstand worden aangeraden om een BSO- of TSO-richting te volgen.
- Daarnaast hebben kinderen een lange tijd thuis moeten zitten door corona en dat kan een oorzaak zijn voor een eventuele taalachterstand bij leerlingen van wie de thuistaal niet het Nederlands is.

Deze bachelorproef tracht een antwoord te formuleren op de centrale onderzoeksvraag aan de hand van diverse (internet)bronnen, rapporten, studies, literatuur, expertise van taalkundigen en (taal)begeleiders.

De onderzoeksvraag luidt als volgt: "Hoe verloopt de taalontwikkeling van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn in West-Vlaamse scholen?" Dit dossier begint met de ontleding van de onderzoeksvraag. Het bakent en beschrijft zo concreet mogelijk de belangrijkste begrippen die in de vraag voorkomen. Het geeft ook uitleg over de profielen van de ouders en de kleuters.

De basis van de bachelorproef is de taalontwikkeling van anderstalige kleuters in een schoolomgeving. Daarom ontleedt het tweede hoofdstuk de kindertaalverwerving van eentalige en meertalige kinderen. Het zoomt in op de verschillende fases van de kindertaalontwikkeling: prelinguale fase, vroegtalige fase, differentiatiefase en de voltooiingsfase. Daarna komen de twee soorten meertalige kindertaalverwerving aan bod, het gaat om simultane en successieve taalontwikkeling. Vervolgens zoomt het hoofdstuk in op het belang van de moedertaal bij het leren van een tweede taal.

Meertaligheid kan niet onderschat worden, want onderweg zullen er verschillende problemen optreden. Die issues zal het derde deel van dit onderzoek belichten. Daarnaast legt het uit waarom het problemen zijn, waarom de kinderen moeite ervaren met het leren van het Nederlands. Om hoofdstuk drie af te sluiten, zullen het de betrokkenheid van de ouders analyseren.

Vervolgens zal het overgaan naar het hoofdstuk "Aangeboden hulpmiddelen bij taalonderwijs" die de nadruk legt op de instrumenten die scholen gebruiken om een (eventuele) taalachterstand te kunnen detecteren en wegwerken, zoals de nieuwe Koalatest. Vervolgens kijkt de bachelorproef naar de meningen en standpunten van taalexperten, leerkrachten en zorgcoördinatoren.

Ten slotte komt een algemene conclusie die zal teruggrijpen naar de vorige hoofdstukken.

1. Toelichting en afbakening onderzoeksvraag

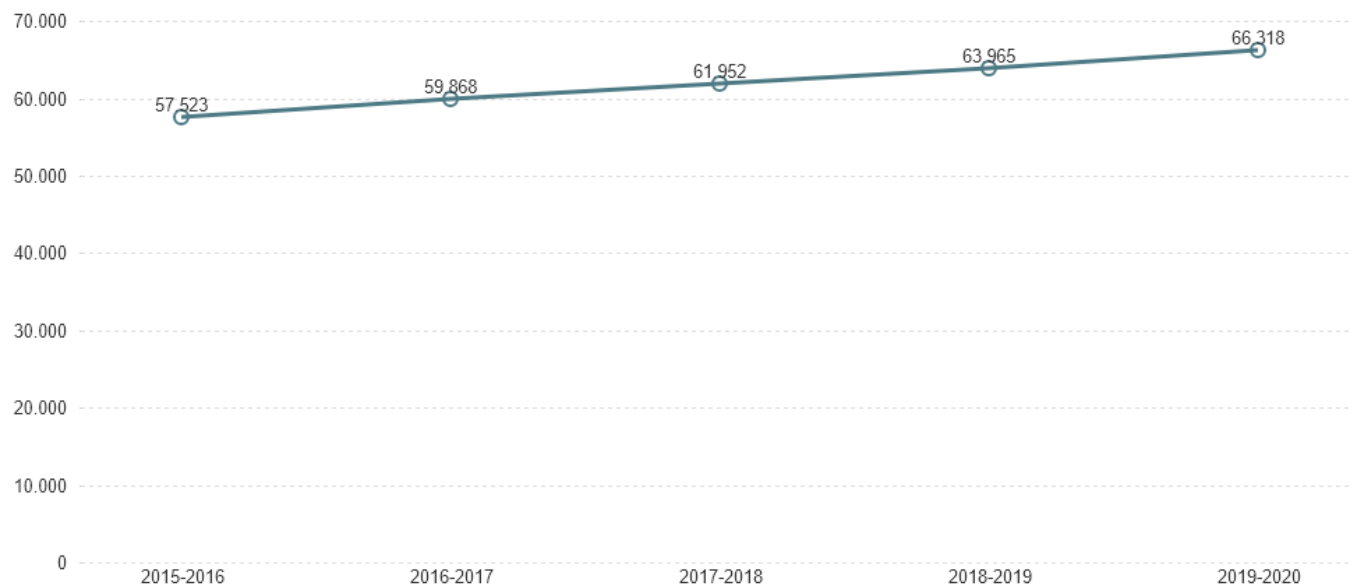
Om dit onderzoek te begrijpen, is het belangrijk om alle begrippen te duiden. Daarom focust dit eerste hoofdstuk op het verklaren van de termen van de onderzoeksvraag en het bakent ook het onderwerp af.

1.1 Wat betekent “anderstalig”?

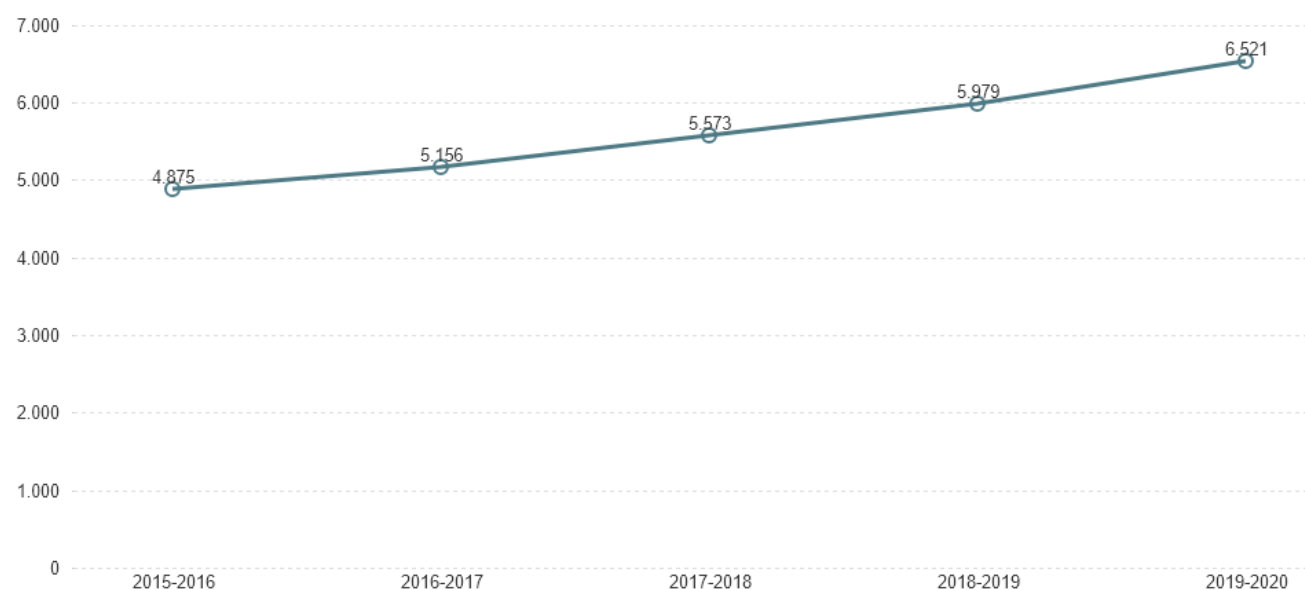
Door de migratiegolven, globalisering, taalgemengde huwelijken, de vluchtelingenstroom en expats zijn er steeds meer anderstalige kinderen in Vlaamse scholen. Maar wat begrijpen we nu onder “anderstalig” (Van Avermaet, Slembrouck, & Simon-Vandenbergen, <https://biblio.ugent.be/>, 2015) (Delarue, 10 cruciale inzichten over, 2018)?

Het gaat om kinderen van wie de moeder- en thuistaal niet het Nederlands is. Dat betekent echter niet dat ze thuis totaal niet in contact komen met die taal. Ze kunnen evengoed naar de Vlaamse televisie kijken en met hun broer of zus in het Nederlands communiceren.

Onderzoeken van de Vlaamse overheid bewijzen dat er effectief een jaarlijkse stijging is van anderstalige kleuters over heel Vlaanderen. In vijf jaar zijn er 9000 nieuwe leerlingen bijgekomen waarvan de thuistaal niet het Nederlands is, dus een jaarlijkse groei van zo'n 2%. Dat is te zien op Figuur 1. Op de grafiek daaronder is de evolutie op provinciaal vlak te zien, West-Vlaanderen om precies te zijn. Opmerkelijk is dat de cijfers van provincie tot provincie verschillen. De cijfers liggen bijvoorbeeld in Vlaams-Brabant veel hoger dan in West-Vlaanderen (Vlaanderen, Dataloep Vlaanderen, 2021).

Figuur 1: De evolutie van het aantal anderstalige kinderen in Vlaamse kleuterscholen. (Bron: dataloep-publiek.Vlaanderen)

Figuur 2: De evolutie van het aantal anderstalige kinderen in West-Vlaamse kleuterscholen. (Bron: dataloep-publiek.Vlaanderen)

1.2 Wie zijn de kleuters?

De Van Dale definieert de term “kleuter” als een kind van vier tot zes jaar (Dale, sd). Dit onderzoek focust op kinderen in een West-Vlaamse kleuterschool. Dat betekent dat kleuters vanaf 2,5 jaar ook inbegrepen zullen zijn, want vanaf die leeftijd zijn ze toegelaten in de kleuterklas (Vlaanderen, Vlaanderen.be, sd).

Verder gaat het om anderstalige kleuters, wat betekent dat het Nederlands niet hun moedertaal is en dat ze niet in die taal zijn opgevoed. De thuistaal kan Arabisch, Frans, Chinees, Engels of eender welke taal zijn. De kinderen zijn wel in België geboren en getogen. Het gaat dus niet om nieuwkomers die naar het onthaalonderwijs gaan.

Wanneer de schoolomgeving in een compleet nieuwe taal is, kan dat een extra uitdaging zijn voor de kleuter én voor de ouders. Het kind zal dus op een jonge leeftijd meertalig zijn. Afhankelijk van een aantal factoren, die in verdere hoofdstukken uitgelegd worden, zal de taalontwikkeling bij de ene kleuter vlotter verlopen dan bij de andere (De Graaf, Delarue, & De Coninck, 2019).

1.3 Wie zijn de ouders?

Het gaat om ouders die weinig tot geen Nederlands begrijpen en die vrijwillig de beslissing hebben genomen om hun kind in te schrijven in een Nederlandstalige school in West-Vlaanderen.

Aangezien ze het Nederlands niet beheersen, communiceren ze met hun kind alleen in de moedertaal. De moeder en de vader hoeven niet per se in België geboren te zijn. Het is wel belangrijk dat hun domicilie in Vlaanderen is.

1.4 Welke West-Vlaamse kleuterscholen?

Anderstalige leerlingen zijn niet meer weg te denken en daar zijn Vlaamse scholen zich van bewust. Daarom proberen ze om in te zetten op meertalige en vereenvoudigde communicatie met de kinderen en de ouders. In welke mate ze dat doen, hangt af van hoe “gemengd” de scholen zijn.

Deze bachelorproef zal zich beperken tot West-Vlaamse kleuterscholen en de aanpak analyseren van twee scholen die een verschillend profiel hebben. Het gaat om De Vleugel in Harelbeke en de Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende.

2. Kindertaalverwerving

Dit hoofdstuk gaat dieper in op de kindertaalverwerving en de verschillende fases die daarbij horen. Daarnaast wordt de manier waarom meertalige kinderen een tweede, of zelfs derde, taal leren uitgelegd. Uiteindelijk zoomt het in op het belang de moedertaal bij het leren van een tweede taal.

2.1 Definitie

Spraak is het communicatiemiddel bij uitstek, het brengt ons in contact met anderen en speelt een rol in de verdere ontwikkeling van een mens (Antwerpen, 2021). Taalverwerving is het proces dat iemand doorloopt om een taal te leren. Tijdens de vijf eerste levensjaren staat het kind niet stil bij alle taalregels, maar toch verwerft het ook de complexe grammatica van de moedertaal (Geelen & Leeten, 2018).

Bij het ene kind ontwikkelt de taal zich sneller dan bij het ander en het is normaal dat er tempoverschillen zijn (kindengezin, fasen in taalontwikkeling, sd) (Delarue, 10 cruciale inzichten over, 2018). Toch doorloopt elk kind vier fases bij de taalverwerving: prelinguale fase, vroegtalige fase, differentiatiefase en de voltooiingsfase.

Die stadia komen in dezelfde volgorde terug bij elk kind, daarom zeggen sommige taalkundigen (zoals de Amerikaan Noam Chomsky) dat kinderen geboren worden met een taalleervermogen en dat het van genoeg talige input voorzien moet worden. Anderen (zoals de Amerikaanse psycholoog Burrhus Skinner) veronderstellen dat taal aangeleerd wordt. Vandaag de dag stelt men dat taalverwerving een combinatie is van beide theorieën (Geelen & Leeten, 2018).

Helaas kan niet elk kind zich op vlak van spraak ontwikkelen. Er zijn enkele basiselementen nodig om een taal te kunnen verwerven:

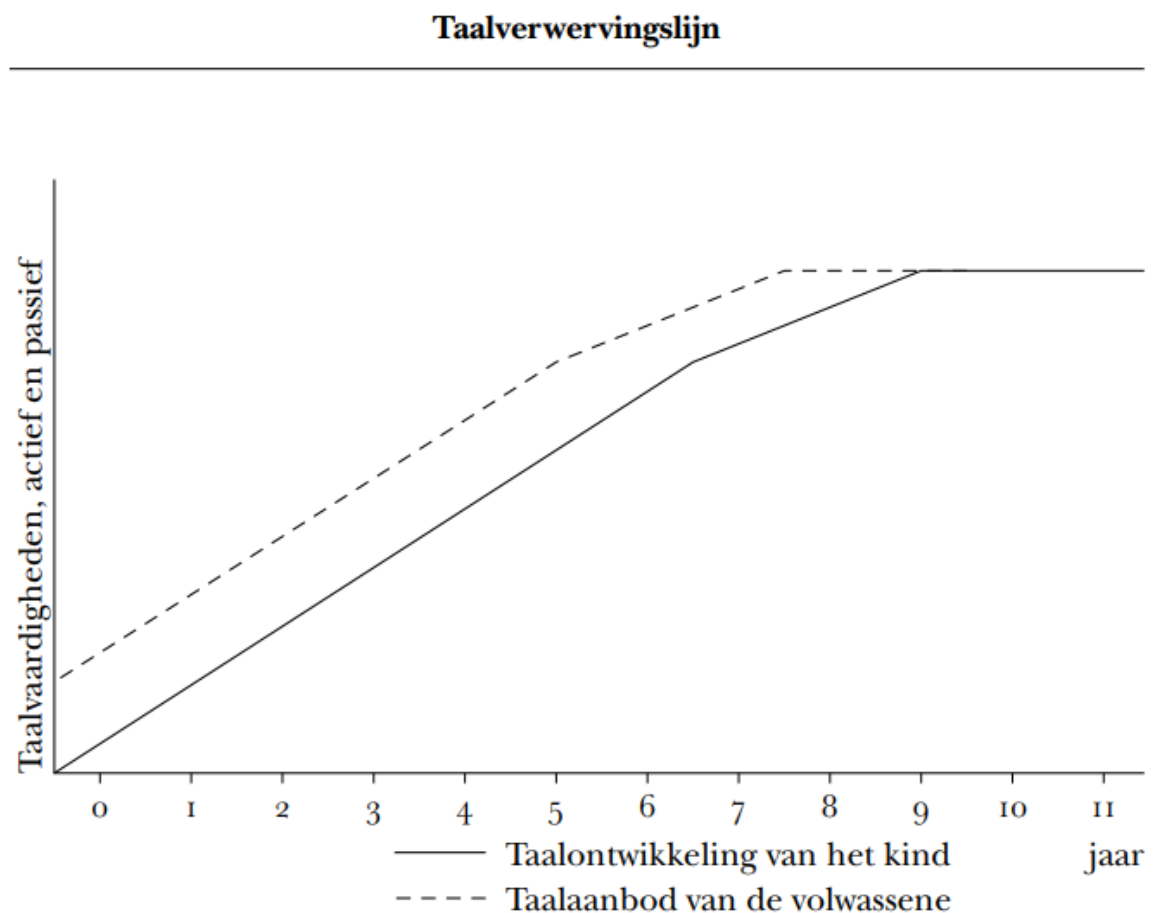
- Het kind kan verscheidene klanken en geluiden produceren.
- Het kind kan luisteren naar geluiden en weet van waar die komen.
- Het kind kan geluiden en bewegingen nadoen.
- Het kind kan voorwerpen herkennen alvorens dat het die kan benoemen.
- Het kind kan zich een voorwerp inbeelden dat hij of zij op dat moment niet ziet (KindenTaal, 2017).

Op Figuur 3 is de taalverwervingslijn te zien en dat is een simplificatie van de taalontwikkeling, want er komen daar nog tal van vaardigheden bij kijken die steeds groeien. Het gaat dan om woordenschat, *fonologie*, *syntaxis*, *semantiek*, *morfologie* en *metalinguïstiek*. Wanneer een kind geboren wordt, heeft het nog geen taal. Daarna is er een steile curve, omdat het kind in snel de taal verwerft tot ongeveer vijf jaar. Tussen de nul en vijf jaar is het een spons en neemt het enorm veel taal op. Vervolgens zal het verwervingsritme minder sterk zijn en dat tot rond de negen jaar (Gillis & Schaerlaekens, 2000).

Het proces van taalverwerving gebeurt voornamelijk tussen nul en vijf jaar. Een vijfjarige kan dus op een volwaardige manier communiceren met anderen, maar maakt wel nog altijd fouten. Het is eerder rond negen jaar dat een kind de moedertaal goed onder de knie heeft en de regels beheerst. Dan nog is dat nog niet de finish van de taalverwerving. Volwassenen leren ook een nieuwe taal, ze leren regelmatig nieuwe woorden bij of ontwikkelen nieuwe taalvaardigheden, zoals woordpuzzels of

presenteren voor een publiek (Gillis & Schaerlaekens, 2000). Het taalverwervingsproces duurt heel het leven lang (arts.kuleuven, 2021).

De grafiek heeft twee lijnen, de ene stelt de taalontwikkeling van het kind voor en de andere het taalaanbod van de volwassene. De y-as geeft informatie over het actief en passief aspect. De passieve pool wordt ook wel comprehensie of receptieve taalontwikkeling genoemd, want het gaat om het leren begrijpen van de taal. Anderzijds is het praten zelf de actieve pool, ook wel gekend als productie of de actieve taalontwikkeling. Kleuters produceren minder dan dat ze begrijpen, dus de receptieve taalontwikkeling loopt voor op de actieve (Gillis & Schaerlaekens, 2000).

Figuur 3: Taalverwervingslijn (Bron: Kindertaalvererving: een handboek voor het Nederlands)

2.2 Fases

2.2.1 Prelinguale fase (0 – 1 jaar)

De prelinguale fase is een periode tussen de geboorte en één jaar. De baby gebruikt nog geen taal, maar wel geluiden. Tijdens het eerste levensjaar worden de voorwaarden voor een goede ontwikkeling van de taal aangemaakt. Bovendien begint de baby aan de foneemvererving en ontvouwt de communicatieve ontwikkeling zich (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Taalcanon, 2017) (Rombouts & Zink, 2019).

De eerste fase van de kindertaalvererving bestaat zelf ook nog eens uit vier kleinere stadia:

1. Huilen/schreien

Het gaat hier vooral om de eerste zes weken van het leven van de baby. Het kindje is geboren met een ontwikkeld gehoororgaan. Toen het nog in de buik zat, luisterde het mee naar de stemmen en geluiden van de “buitenwereld”. De geboortekreet bewijst dat het adem- en stelsysteem werkt en dat is nodig om later te kunnen praten.

2. Vocaliseren

De tweede fase begint ongeveer vanaf week zes en eindigt rond de vierde maand. In die periode zijn de baby's selectief naar welk geluid ze willen luisteren, ze opteren vooral voor spraakgeluiden. Zelf maken ze rustige geluidjes met een nasale bijklank. In deze leeftijd zijn de ongespannen klinkers populair, de “doffe e”, de “eu” en de “u”. De articulatieorganen worden daarbij krachtiger door het zuigen.

3. Vocaal spel

In dit stadium zal de baby tussen de vier en zeven maanden oud zijn. Die zal meer variatie brengen in de ontspannen geluiden, omdat het de articulatieorganen aan het verkennen is. Andere klinkers en medeklinkers komen erbij. Meestal gaat dat gepaard met kwijlen, boeren, hikken of slikken. Verder zullen er verschillende toonhoogtes zijn, zal het een keer luid zijn, de andere keer wat stiller of nog een andere keer vormt de baby verscheidene geluidjes na elkaar.

Volwassenen spelen in op die klanken en zo ontstaat er een vocale communicatie. In deze leeftijd letten de baby's op rustpauzes, dus het gehoor blijft zich ontwikkelen. Daarnaast begint de fonologie stilletjes aan op gang te komen.

4. Brabbelen

Een doorsnee baby van acht maanden tot iets ouder dan een jaar zit in de brabbelfase. Het gebrabbel heeft niet echt een betekenis, maar daardoor stimuleert het de articulatieorganen. Eerst gaat het om repetitief brabbelen, dezelfde woordgroepen worden herhaald. Een voorbeeld: “dododoedoe”.

Vervolgens komt het gevarieerd brabbelen en de *fonemen* wisselen af. Een voorbeeld: “dajda” en met handje zwaaien. Het kind produceert klankgrepen en gebruikt steeds minder niet-talige geluidjes. Het begin van de actieve en passieve zinsontwikkeling steunt op *prosodie*. Baby's gebruiken een lichaamsgebaar en een vaste klankgroep om te communiceren.

In deze periode vordert de receptieve taalontwikkeling op vlak van fonologie. De baby ontwikkelt een preferentie voor fonemen uit de moedertaal. Daarbij is er een progressie op

zins- en betekenisniveau. Een voorbeeld: “Waar is de hond?”, de baby zal kijken of wijzen naar de plek waar de hond zich bevindt.

Naar het einde toe van de prelinguale fase, neemt het kind zelf het initiatief om een “conversatie” met iemand te hebben. De baby is klaar voor de volgende fases van taalverwerving en -ontwikkeling (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Prof. dr. Schaerlaekens, 2021).

2.2.2 Vroeglinguale fase (1 – 2,5 jaar)

De tweede stap in de taalverwerving is de vroegtalige fase, de vroeglinguale fase of de één- en tweewoorden fase. De baby begrijpt woorden, beseft dat ze een betekenis hebben en de passieve woordenschat breidt uit (Geelen & Leeten, 2018).

De basis van het taalsysteem wordt gelegd: enerzijds wordt de fonologie uitgebouwd en anderzijds beginnen de semantiek en syntaxis ook op gang te komen. De overgang van brabbelen naar echt duidelijk en betekenisvol taalgebruik grijpt plaats. Geleidelijk aan gaan de baby's woorden proberen na te zeggen. In deze periode hebben ze hun eerste 50 woorden geleerd. Wanneer ze ongeveer de leeftijd van anderhalf jaar bereikt hebben, stappen ze over naar zinnen die uit twee woorden bestaan, ook wel gekend als de tweewoordenfase. Vanaf twee jaar slaat het kind enorm veel woorden op en zal ze ook actief gebruiken, het gaat dan om zo'n 500 woorden (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Prof. dr. Schaerlaekens, 2021).

Bij het ene kind verloopt die overgang vloeiend en bij het ander zal het combineren van woorden een extra uitdaging zijn. Rond 2,5 jaar zal het kind al korte zinnetjes van meerdere woorden kunnen vormen (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Prof. dr. Schaerlaekens, 2021) (Geelen & Leeten, 2018).

Bijvoorbeeld:

- Éénwoordzin: “Woefwoef.” → Hond
- Tweewoordzin: “Papa boek.” → Papa heeft een boek.
- Meerdere woorden: “Koek choco eten niet.” → Ik wil de koek met chocolade niet opeten.

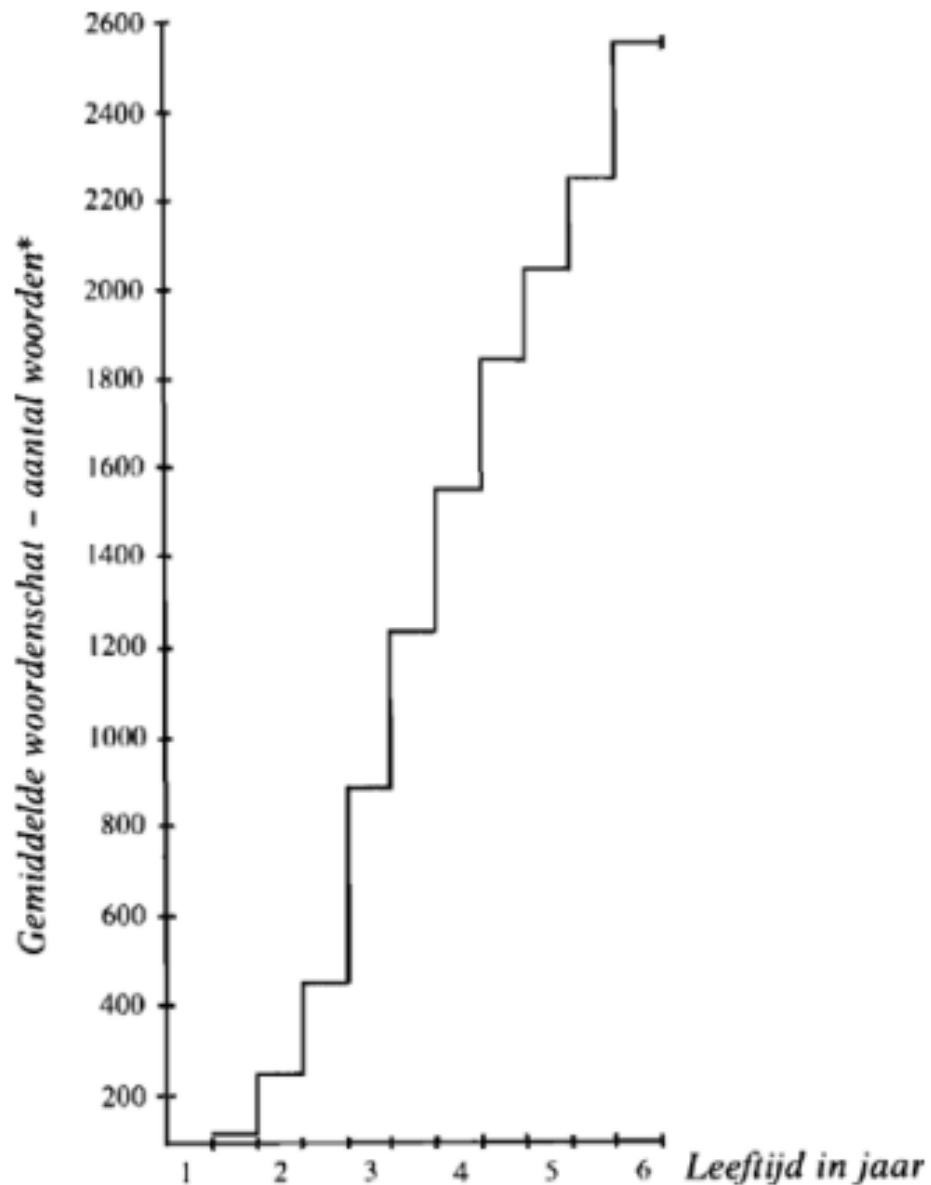
2.2.3 Differentiatiefase (2,5 – 5 jaar)

De differentiatiefase is een intensieve taalleerperiode waar grote en opmerkelijke veranderingen plaatsvinden. Kinderen passen de grammaticaregels toe, zoals werkwoorden vervoegen of meervoudsvormen correct gebruiken. De taal nadert het taalgebruik van een volwassen persoon. Een vaak voorkomende fout in deze periode is het *overregulariseren*, dus wanneer het kind de gewone regels ook toepast bij onregelmatige vormen (Geelen & Leeten, 2018) (Schaerlaekens A., 2009).

Verder gebeuren nog tal van zaken tussen de 2,5 jaar en vijf jaar:

- de fonologie wordt afgewerkt
- de lexicale ontwikkeling evolueert snel
- de syntaxis groeit
- de *morfologie* en later *metalinguïstiek*
- de woordenschat blijft uitbreiden.

Tussen drie en vijf jaar zit het kind aan 900 tot 2100 woorden, dat is te zien op Figuur 4. Daarnaast gaan kinderen creatief om met taal, ze verzinnen woorden en maken nieuwe samenstellingen. Bijvoorbeeld: als papagaai bestaat, moet “mamagaaï” ook bestaan (Geelen & Leeten, 2018) (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Schaerlaekens A. , 2009) (Gillis & Schaerlaekens, 2000).

Figuur 4: Evolutie van het aantal verworven woorden van kinderen tussen 0 en 6 jaar (Bron: E. Lenneberg, *The natural history of language*).

2.2.4 Voltooiingsfase (vanaf 5 jaar)

De voltooiingsfase is de vierde en laatste stap van het taalverwervingsproces bij kinderen. Die begint vanaf vijf jaar en op negenjarige leeftijd heeft het kind de moedertaal goed onder de knie. Het kind is

geen kleuter meer, gaat gesprekken aan en maakt langere en completere zinnen. Zoals bij volwassenen zijn er nog verschillen onderling in het taalniveau, dat kan zijn op vlak van vlotheid, stijl, uitspraak, taalbeheersing... Verder blijven ze hun woordenschat levenslang uitbreiden en leren ze nieuwe talen of andere taalregisters (Geelen & Leeten, 2018) (Gillis & Schaerlaekens, 2000) (Schaerlaekens A. , 2009) (Gillis & Schaerlaekens, 2000).

Dit stadium evolueert minder snel dan de differentiatieperiode. Het is zo dat:

- het kind de basiswoordenschat beheerst;
- de woordenschat blijft uitbreiden;
- het kind de grammatica verfijnt;
- een werkpunt bij de meeste kinderen de uitzonderingen op de regels zijn (bv. Sterke werkwoorden);
- de fonologie afgewerkt is;
- de syntaxis blijft groeien;
- de pragmatiek voortdurend meegroeit;
- het kind metalinguïstisch bewust is;
- het kind leert luisteren naar anderen.

2.3 Meertalige taalverwerving

Bij meertalige taalverwerving gebeurt de taalontwikkeling van de moedertaal en de tweede taal, in dit onderzoek dus het Nederlands, voornamelijk op dezelfde manier. In de eerste fases maakt het kind nog geen onderscheid tussen de verschillende talen, ze zien het eerder als iets dat met elkaar verbonden is (Meertalig opvoeden, sd).

Het moment waarop de baby of peuter geconfronteerd raakt met meerdere talen speelt een rol in dit proces. Vaak is het zo dat hoe vroeger het kind begint met een taal te leren, hoe gemakkelijker en sneller ze de juiste uitspraak van een woord leren (Meertalig opvoeden, sd) (Meertalige taalverwerving, sd). Er bestaan dus twee soorten meertaligheid: simultane en successieve taalontwikkeling (Roose, 2014).

2.3.1 Simultane meertaligheid

Bij simultane meertaligheid, ook wel tweetaligheid als moedertaal of gezinstweetaligheid genoemd, groeit het kind op met minimaal twee talen. Het gaat dan om *tweetalige eerstetaalverwerving*. Dat kunnen verschillende contexten zijn, bijvoorbeeld ouders die elk een andere moedertaal hebben en die consequent het kind in beide talen opvoeden. Daarnaast behoren ouders die het Nederlands niet beheersen en die hun kind naar een Nederlandstalige opvang brengen ook onder deze categorie (Schaerlaekens A.-M. , 2017).

De baby leert dan de thuistaal én het Nederlands op hetzelfde moment. Zoals eerder vermeld, maken de kinderen in de eerste fases nog niet echt het verschil tussen die talen. Ze zien het als een geheel en dat zorgt ervoor dat de taalontwikkeling van meertaligen niet veel anders is dan het proces van eentalige kinderen (Meertalig opvoeden, sd) (Meertalige taalverwerving, sd). Bovendien zijn de verschillende fases van eentalige taalverwerving duidelijk herkenbaar bij simultane taalontwikkeling (Schaerlaekens A.-M. , 2017) (Mostaert, Liekens, & Kerkhofs).

De gevolgen van op heel jonge leeftijd tegelijkertijd meer dan een taal te leren, is dat de ontwikkeling soms wat trager zal zijn. Bovendien gebruiken de peuters soms twee of zelfs meerdere talen door elkaar, zowel op vlak van grammatica als op vlak van woordenschat. Dat begint wanneer ze al langere zinnen kunnen vormen, tijdens de differentiatiefase (Schaerlaekens A.-M. , 2017) (Meertalige taalverwerving, sd) (Delarue, Tien cruciale inzichten over meertaligheid en taalverwerving, 2018) (Rombouts & Zink, 2019).

Bijvoorbeeld:

- *La petite fille pêche.* (= Het meisje vist.)
 - ➔ woorden: Frans
 - ➔ vervoeging werkwoord: Nederlands, want stam + t

- *Ik ben walking.* (= Ik ben aan het wandelen.)
 - ➔ *Woorden:* mix van Engels en Nederlands

Opnieuw, dat komt doordat ze talen zien als iets dat met elkaar verbonden is, maar toch kunnen ze de talen van elkaar onderscheiden. Geleidelijk aan zullen ze weten in welke situatie ze welke taal moeten spreken en wanneer het geen probleem is om een zin te maken die bestaat uit verschillende talen (Meertalige taalverwerving, sd).

Daarnaast zullen de kleuters hun woordenschat van beide talen rustig aan uitbreiden en bouwen ze twee (of meer) grammaticale systemen op in hun hoofd. De differentiatiefase is een belangrijk stadium in de taalontwikkeling, omdat het kind in een intensieve taalleerperiode zit. Het is dus essentieel dat beide talen voldoende aandacht krijgen (Schaerlaekens A.-M. , 2017).

Ten slotte komt het *metalinguïstisch bewustzijn* vroeger bij kinderen met simultane taalontwikkeling, ongeveer rond de twee jaar. Terwijl bij eentalige kinderen dat pas rond de vier jaar is (Roose, 2014). Ze zijn zich bewuster van taal, woorden, zinnen, constructies, klanken... Dat zorgt ervoor dat ze van jongs af al kunnen nadenken over de kenmerken van taal (Julien, 2022) (Meertalige taalverwerving, sd).

2.3.2 Successieve meertaligheid

Een tweede vorm van taalontwikkeling is de successieve meertaligheid. Die kinderen hebben eerst een goeie basis gelegd in één taal, hun moedertaal. Later, in de kleuterschool bijvoorbeeld, leren ze een bijkomende taal en bouwen ze voort op de fundamenten van hun eerder verworven kennis. De talen kunnen erg van elkaar verschillen, maar toch hebben ze tal van gemeenschappelijke elementen. De beheersing van de moedertaal speelt dus een grote rol en bepaalt mee het niveau van de talen die het kind later zal leren (Schaerlaekens A.-M. , 2017) (Mostaert, Liekens, & Kerkhofs).

Tijdens de successieve taalontwikkeling blijkt dat kinderen van wie, in dit geval, het Nederlands de tweede taal is, dezelfde fouten maken als kinderen van wie het Nederlands de moedertaal is. Het gaat dan bijvoorbeeld om *overregulariseren*, wanneer het kind de gewone regels ook toepast bij onregelmatige vormen (Geelen & Leeten, 2018).

Bijvoorbeeld:

In de verleden tijd krijgen zwakke (of regelmatige) werkwoorden “-te” of “-de” achteraan, maar bij sterke/onregelmatige werkwoorden is dat niet het geval (OnzeTaal, sd). Bij overregularisatie zal het kind de regel van de zwakke werkwoorden bij alle werkwoorden toepassen (taalcanon, 2018).

- Ik *loopte* → ik liep
- Ik *hebte* → ik had
- Ik *vraagte* → ik vroeg

De ontwikkeling van de tweede taal via successieve taalontwikkeling gebeurt in verschillende fases en elk kind doet dat op zijn of haar tempo (Meertalig opvoeden, sd) (Meertalige taalverwerving, sd) (Mostaert, Liekens, & Kerkhofs).

1. Stille periode of non-verbale periode

In het begin zal het kind zich in een volledig nieuwe taalomgeving bevinden. De kleuter probeert eerst om de thuistaal te gebruiken, maar merkt snel dat de anderen die taal niet begrijpen. Op dat moment begint de stille periode of de non-verbale periode (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving) (Mostaert, Liekens, & Kerkhofs).

Het gaat niet om een passieve fase, want deze periode is enkel van toepassing op de nieuwe taal: het Nederlands. Het kind kan nog altijd in de moedertaal communiceren. Bovendien observeert, verkent en leert het kind de nieuwe omgeving geleidelijk aan begrijpen. Het is dus belangrijk dat de leerkracht blijft praten met die kinderen, zelfs wanneer ze niet reageren. Ze luisteren actief mee en proberen om zoveel mogelijk te linken aan de al verworven kennis van de thuistaal (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving).

2. Formuletaal

In de tweede fase van de successieve taalontwikkeling beginnen de kinderen stilletjes aan het Nederlands te begrijpen. Ze gebruiken deeltjes van zinnen om zichzelf uit te drukken en verstaanbaar te maken, zoals “mijn koek” of “jouw stoel”. Dat komt door de woorden die meerdere keren herhaald worden. Ook helpen liedjes en verhalen die ze meerdere keren gehoord hebben, want ze proberen om dat na te zeggen (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving).

Na een tijdje zal het kind niet meer deeltjes van zinnen gebruiken, maar overgaan naar één-woord-zinnen. In deze fase voegen ze nuances toe en gebruiken ze zinnen met verschillende taalfuncties, een voorbeeld:

- “Jij?” → De kleuter stelt een vraag.
- “Jij.” → De kleuter antwoordt, het is een mededelende zin.
- “Jij!” → De kleuter benoemt iets/iemand.

3. Telegrafische zinnen

Het gaat niet meer om één-woord-zinnen, maar om twee- of driewoordzinnen. Het kind zal alleen de belangrijkste begrippen gebruiken om de boodschap over te brengen en zich verstaanbaar te maken. De woorden staan wel in de juiste volgorde, bijvoorbeeld “mijn broer jas”. De kleuter ondersteunt de zinnen vaak met non-verbale gestes (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving).

4. Eenvoudige zinnen

De vierde fase houdt in dat de kleuter eenvoudige zinnen kan maken. Er zitten nog fouten in, meestal grammaticale kwesties, zoals vervoegingen of meervoudsvormen. Die fouten maken deel uit van de taalontwikkeling. Het is dus belangrijk dat leerkrachten de taalfouten niet expliciet verbeteren, maar dat ze de juiste vorm in hun antwoord verwerken (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving).

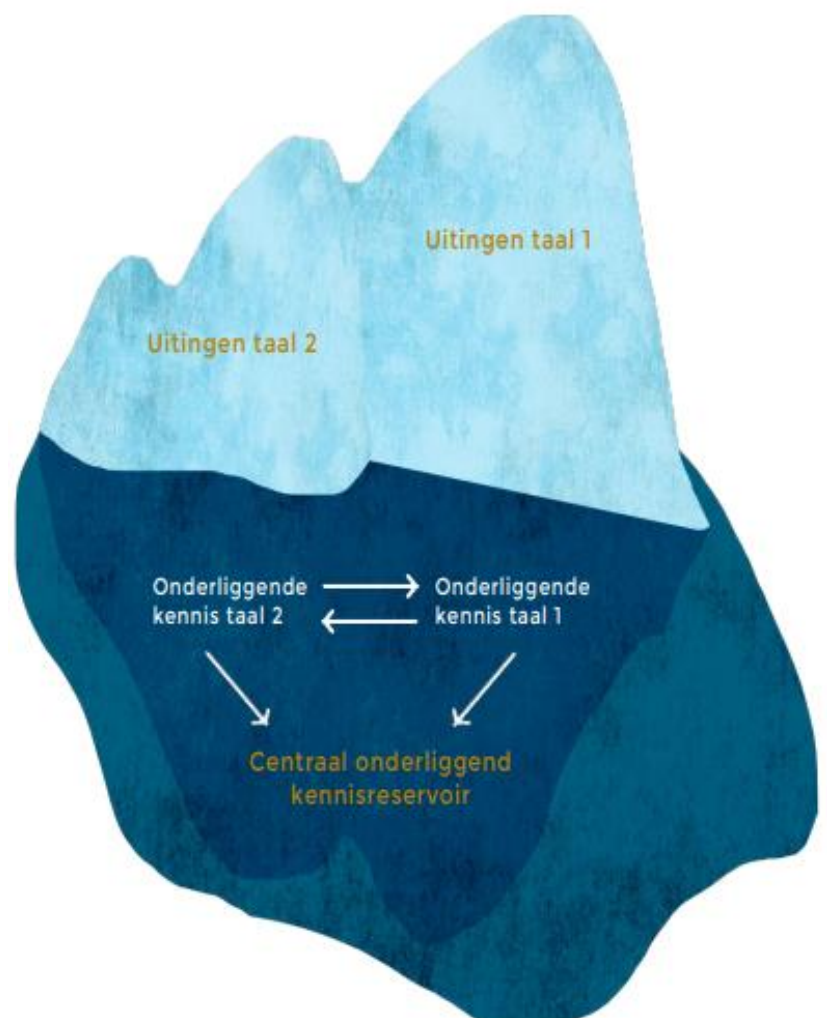
De focus is nog altijd dezelfde: het kind maakt zich verstaanbaar in de tweede taal, het Nederlands. Geleidelijk aan beheerst de kleuter ook de *functionele taal*, maar toch blijft de moedertaal de tweede taal nog een tijdje beïnvloeden.

2.3.3 Het ijsbergmodel van Jim Cummins

Dr. Jim of James Cummins is professor taalverwerving en -ontwikkeling van meertalige kinderen aan de Universiteit van Toronto, OISE (Ontario Institute for Studies in Education) (OISE, sd). Het ijsbergmodel van Jim Cummins toont aan dat bij kinderen die in meer dan één taal opgegroeid zijn, de moedertaal niet in de weg zit wanneer het kind een tweede taal leert. Die kinderen zullen soms niet meteen op een woord komen. Dat geldt zowel voor de moedertaal, als voor de tweede taal. De reden daarvoor is omdat ze in hun hoofd twee, of meer, taalsystemen hebben die elkaar gedeeltelijk overlappen. Die systemen zijn niet van elkaar gescheiden (meertaligheid.be) (Delarue, 10 cruciale inzichten over, 2018).

Hiernaast, op Figuur 5, is het ijsbergmodel van Jim Cummins te zien. De bergen boven het wateroppervlak, de lichtblauwe gedeeltes, zijn de uitingen van de verworven talen. Dus de hoorbare en zichtbare elementen. In de illustratie zijn twee bergen te zien en dan gaat het om tweetalige kinderen, maar dat kunnen evengoed meer dan twee bergen zijn voor kinderen die meertalig opgevoed worden (Delarue, 10 cruciale inzichten over, 2018) (metrotaal.be).

Opmerkelijk is dat de ene top hoger is dan de andere. Dat betekent dat de uitingen van de eerste verworven taal sterker zijn dan de uitingen van de taal die later verworven is. De hoogtes van die toppen kunnen met de tijd veranderen en er kunnen erbij komen ook; afhankelijk van de talenkennis op een bepaald moment (Van Beuningen & Poliřenska, 2020) (metrotaal.be) (meertaligheid.be).

Figuur 5: Het ijsbergmodel van Jim Cummins toont aan hoe meertalige taalverwerving in elkaar zit. (Bron: www.meertaligheid.be)

Onder het wateroppervlak is een centraal kennisreservoir te vinden, het donkerblauwe deel. Het gemeenschappelijk “reservoir” slaat de input van de verschillende talen op. Wanneer een kind een nieuwe taal leert, zal hij of zij verder bouwen op de fundamenten van de reeds verworven ta(a)len. De ijsbergen zijn daarom met elkaar verbonden (metrotaal.be) (meertaligheid.be) (brusselvoltaal, 2020) (Van Beuningen & Polišká, 2020).

Daar komen ook de onzichtbare elementen en de *cognitieve vaardigheden* bij kijken: zoals lezen, de kennis van de wereld of abstract denken. Die zaken vormen de basis van het Kennisreservoir (metrotaal.be) (Van Beuningen & Polišká, 2020) (meertaligheid.be) (brusselvoltaal, 2020).

3. Meest voorkomende problemen bij taalverwerving anderstalige kleuters

Het derde hoofdstuk kadert de problemen die anderstalige kinderen ervaren bij de taalontwikkeling en -verwerving van het Nederlands. Daarna onderzoekt het de mogelijke oorzaken van die problemen.

3.1 Wat zijn de problemen bij taalverwerving anderstalige kleuters?

Bij anderstalige kinderen wordt vaak gezegd dat de thuistaal een struikelblok en de oorzaak is van zwakke schoolprestaties. Ze gaan er dan vanuit dat de moedertaal de schooltaal in de weg staat. Het ijsbergmodel van Jim Cummins toont aan dat dat niet zo is. Zoals er onder punt 2.3 uitgelegd staat, maakt het kind soms een mix van meerdere talen of heeft het even tijd nodig om op het juiste woord te komen (De Backer & De Smet, sd) (arts.kuleuven, Onderzoek over Taalverwerving, 2021) (Rombouts & Zink, 2019).

Dat komt doordat ze twee woorden hebben voor een en hetzelfde concept, voor dezelfde betekenis. Een voorbeeld: het Nederlandse “meisje” en het Spaanse “chica” betekenen allebei hetzelfde. Het kind neemt even de tijd om te beslissen welk woord, welke taal in een bepaalde context past. Bij meertalige kinderen zitten allebei de talen voortdurend in hun hoofd, zelfs als ze er maar een nodig hebben. Er zal dus een kleine woordenstrijd ontstaan en dat heeft invloed op de snelheid van een woord uitspreken (taalcanon, 2018).

“Het ene kind neemt veel sneller taal op dan het andere, dat is een van de grootste problemen die we ervaren in de klas. Sommige kleuters zijn niet in staat om drie of vier verschillende talen aan te leren. Ze stagneren dan, ze gaan onvoldoende vooruit (Snoeck, 2022).”

Zowel via de moedertaal, als via de tweede taal kan het kind *cognitieve vaardigheden* ontwikkelen. Dat komt doordat ze één kennisreservoir aan het voeden zijn (zie Figuur 5). Wanneer kinderen met dezelfde thuistaal tegen elkaar praten op school, stimuleert dat hun leerproces. Ze gebruiken niet enkel hun Nederlandstalige kennis, maar ook de andere die zich in het reservoir bevindt (Van Beuningen & Polišenská, 2020) (metrotaal.be) (meertaligheid.be).

Bij sommige tweetalige kinderen zal het proces van de taalontwikkeling wat langer duren dan bij andere tweetalige of eentalige kleuters. Kinderen die in twee talen opgevoed worden, moeten in de gaten gehouden worden. Zo kan een serieuze vertraging of zelfs een taalstoornis tijdig ontdekt worden. Die taalachterstand moeten leerkrachten (tijdig) kunnen detecteren, zodat ze de nodige aandacht en extra zorg kunnen voorzien om het kind te helpen.

Bieke Finet is lector aan de lerarenopleiding in Howest Brugge. Ze geeft voornamelijk de pedagogische vakken en modules rond taalontwikkeling (in het kleuteronderwijs):

“Ik zou niet uitgaan van problemen, maar het is eerder een extra uitdaging en een andere beginsituatie. In de eerste plaats moet je als leerkracht nagaan of het kind zich wel goed voelt en aansluit bij de groep. Als je je ergens thuis voelt, stel je je meer open om die taal te leren en kan je inzetten op de taalontwikkeling (Finet, 2022).”

Als die verbondenheid met de klas er niet is, kan het kind gewoon stil en teruggetrokken zijn. Leerkrachten moeten weten dat kleuters eerst een stille periode doormaken, een gewenningsfase. Als begeleiders merken dat die fase nogal lang duurt, dan kunnen ze hulp vragen aan het CLB of zorgcoördinatoren (Finet, 2022).

“Een kleuter is veel meer dan enkel ‘het anderstalig kind’. Je moet anderstaligheid niet als een probleem zien, maar als een sterkte. Het is de bedoeling om het kind verder te brengen in zijn ontwikkeling volgens zijn of haar noden, en dat is bij alle kinderen anders (Finet, 2022).”

Juf Silke: *“Als het kind een passieve houding aanneemt in de klas, dan laat ik het in het begin met rust. Er zijn er die uit oorlogsgebieden komen en ze hebben oorlogstrauma’s. Daarvoor moet je ook respect hebben. Ik zeg altijd: eerst moet het hartje goed zitten, dan pas kan het hoofdje werken. Eerst moet ik zorgen dat er vertrouwen is tussen mij en het kind en dan loopt dat spontaan vanzelf (Snoeck, 2022).”*

3.2 Waarom zijn het problemen?

3.2.1 Leerkrachten te weinig ervaring met anderstaligen

Uit onderzoek blijkt dat leerkrachten nog altijd te weinig taal gebruiken met de kleuters. De gesprekken zijn niet lang genoeg en de interacties van de kleuters zijn nogal kort. Meestal zijn die gesprekken dan ook met kinderen die goed Nederlands kunnen, omdat ze zelf naar de juf of meester gaan om iets te vertellen (Finet, 2022) (Amkreutz, 2017).

Een leerkracht moet een duizendpoot zijn, want in dezelfde klas zijn er verschillende (taal)niveaus. In de eerste plaats moet de begeleider de kinderen goed kennen om aan de noden tegemoet te komen. Specifieke methodieken worden toegepast, zoals *preteaching*. De leerkracht neemt een kleine groep van taalzwakke kinderen om activiteiten voor te bereiden en woordenschat aan bod te laten komen. Als de kinderen aansluiten bij de klassikale activiteiten, hebben ze al wat voorkennis. Op die manier gaat de leerkracht gaan differentiëren en proberen om die verschillen tussen de kleuters zo klein mogelijk te maken (Finet, 2022).

“We vormen de kleuterleerkrachten, zodat ze op een geïntegreerde manier een krachtige leeromgeving kunnen ontwerpen. Taal is daar een onderdeel van. Elk kind heeft een ander taalontwikkelingsniveau (Finet, 2022).”

24 jaar geleden heeft juf Sabine Buyse (Vrije Basisschool De Vleugel in Harelbeke) niet veel geleerd tijdens haar opleiding over de taalontwikkeling van anderstalige kleuters. Nu vindt ze dat het toch nodig is:

“Er zijn meer en meer anderstalige kinderen. Ondertussen hebben we het wel geleerd via nascholing en zo. Maar het is wel cruciaal dat we die kinderen ook meehebben in de ontwikkeling (Buyse, 2021).”

De laatste jaren wordt er in de lerarenopleidingen meer aandacht besteed aan het feit dat er elk jaar meer anderstalige kleuters zijn in Vlaanderen. Met het vak ‘taalontwikkeld lesgeven’ aan de Kleuteropleiding in Howest komen de studenten snel te weten dat er verschillen zijn bij kinderen. Niet enkel op vlak van taal, maar er zijn bijvoorbeeld ook ontwikkelingsstoornissen op vlak van motoriek. Bieke Finet geeft het vak in het tweede semester van het eerste jaar en de studenten leren:

- hoe ze correct Nederlands moeten spreken;
- hoe een kind een taal leert en dat is voornamelijk vanuit interactie met anderen;
- hoe ze kunne bijsturen om de taal te verbeteren;
- hoe ze feedback kunnen geven op het taalgebruik van het kind;
- hoe ze kunnen omgaan met verschillen bij kinderen;
- welke taalactiviteiten ze kunnen inzetten in de klas (Finet, 2022).

“Als je aan de taalontwikkeling van anderstalige kinderen wilt werken, ben je geneigd om het kind onder te dompelen met woordenschat. Dat kan, maar eerst moeten die kinderen zich goed en veilig kunnen voelen in een nieuwe omgeving. Dan pas staan ze open om te leren (Finet, 2022).”

De leerkracht moet eerst openheid tonen voor de moedertaal van het kind. Als de kleuter in de beginfase nog iets in de moedertaal zegt op school, is dat geen probleem. Het kind moet zichzelf kunnen zijn. Ze kunnen in het begin eventueel een vertaalapp gebruiken of een tolk vragen bij de ouders, vooral om dat veilige gevoel te creëren. Later kunnen ze dat geleidelijk aan afbouwen, want het basisaanbod is nog altijd de Nederlandse taal (Finet, 2022).

Een kind steekt veel op van gewoon mee te volgen en te luisteren. Er is eerst taalbegrip en dan taalproductie. De VAT (volgen, aanpassen, toevoegen) is een techniek waarbij de leerkracht contact gaat zoeken met het kind door gewoon mee te spelen. Hij of zij kan dan de geluiden die het kind maakt nabootsen om interactie te creëren, om ten slotte de taal toe te voegen. Forceren heeft zeker geen zin, het is belangrijk om het kind te begrijpen.

In het kleuteronderwijs is het vooral mondelinge taal, dus de ontwikkeling daarvan zal op dezelfde manier gebeuren als een andere taal. Er zijn drie kernzaken om een anderstalig kind het Nederlands te leren:

- een veilig gevoel creëren,
- inzetten op de basiswoordenschat en genoeg herhalen,
- respect voor de thuistaal tonen, dat kan ook een dialect zijn (Finet, 2022).

Juf Silke staat al zes jaar in de startersklas. Dat is een klas voor kinderen om de basiswoordenschat in het Nederlands bij te benen of aan te leren. De kleuters ontwikkelen op hun eigen tempo. Na een jaar, kunnen ze overstappen naar het derde kleuter of het eerste leerjaar. De klas bestaat uit verschillende niveaus en leeftijden:

“Bij mij zijn er heel veel verschillende niveaus. Ik heb kinderen van vier, vijf, zes en zeven jaar. Er zijn ook anderstalige nieuwkomers die qua leeftijdsniveau normaal in het eerste leerjaar moeten zitten, maar waarvan we merken dat ze absoluut geen schoolervaring hebben. Ze zouden verloren zijn in het eerste leerjaar. Ze komen dus toch in de derde kleuterklas om hen in een jaar tijd veel aan te leren (Snoeck, 2022).”

3.3.2 Gebruik van thuistaal in klas

Een van de grootste misvattingen is dat meertaligheid een probleem kan zijn bij de taalontwikkeling van het kind en dat talen elkaar verdringen (Van Avermaet, Anderstaligheid als handicap en meertaligheid als troef: mythes en feiten, 2015)

In de kleuterschool zullen anderstalige kinderen voornamelijk binnen de schoolmuren en in de opvang het Nederlands leren. Leerkrachten proberen om die tijd zoveel mogelijk te gebruiken en willen zoveel mogelijk de taal meegeven aan het kind in een te korte periode. Dat is echter een foute manier van werken. De focus moet liggen op de kwaliteit van de interacties en niet de kwantiteit van het taalaanbod (Finet, 2022) (Delarue, Tien cruciale inzichten over meertaligheid en taalverwerving, 2018).

De Kleuterschool Westdiep in Oostende is ook begonnen met de startersklas, omdat ze merkten dat de kinderen het Nederlands wel opnamen in de ‘gewone’ klassen, maar dat ze soms verkeerde linken legden:

“Bijvoorbeeld: ‘een lepel’, er waren veel anderstalige kinderen die tegen het einde van het schooljaar dat woord nog niet kenden. Ze zeiden dan wel ‘eten’ bijvoorbeeld. Ze hadden wel woorden opgenomen, maar niet de correcte benaming. Ik ga er dus op hameren om in een jaar tijd de basiswoordenschat onder de knie te hebben (Snoeck, 2022).”

Uit een “thuistaalproject” in Gent die tussen 2008 en 2012 plaatsvond, bleek dat leerkrachten op een actieve manier betrokken moeten worden bij de verandering die voor het kind plaatsvindt. Het project wees uit dat de kinderen de thuistaal op school mogen praten (Delarue, Tien cruciale inzichten over meertaligheid en taalverwerving, 2018) (Van Avermaet, Meertaligheid in Onderwijs! Waar zijn we eigenlijk bang voor?, 2014).

Wanneer het kind de thuistaal niet mag spreken, zal het een passieve houding aannemen. Bovendien zal er weinig interactie zijn met de leerkrachten en met de andere kinderen. Leerkracht die deelnamen aan het project delen hun impressies:

“Ik heb de indruk dat de kinderen die ik nu in mijn klas heb, sinds het project is gestart, al meer woordjes Nederlands kennen dan de kinderen in de klas voor het gebruik van de eigen taal was toegelaten.”

“De meerwaarde in vergelijking met voor het project, is dat kinderen daarvoor weinig of niets zegden en vrij passief waren. Ze leerden precies niet. Diezelfde kinderen zijn nu actiever betrokken en praten meer.”

Er is niet alleen meer interactie in de klas, maar de kinderen willen oprecht de taal leren en dat zorgt ervoor dat ze het ook sneller leren. Enkele getuigenissen van leerkrachten die deel uitmaakte van het project:

“Kinderen willen nu meer Nederlands leren, ze vragen er nu meer naar dan ervoor.”

“Deze week zochten we naar prenten van vissen. Twee kinderen die in het Turks over een kreeft aan het praten waren, kwamen spontaan vragen wat dit in het Nederlands was. En ze bleven het woord in het Nederlands herhalen.”

Uit de bevraging die bij de leerkrachten gedaan werd, blijkt dat er geen negatieve gevolgen zijn. Integendeel zelfs, er vinden positieve effecten plaats op vlak van sociologie. De kinderen:

- hebben meer zelfvertrouwen;
- voelen zich op hun gemak;
- voelen zich meer betrokken;
- hebben meer interactie met anderen en dat zorgt voor betere relaties;
- spreken af en toe de thuistaal, maar dat betekent niet dat ze minder het Nederlands spreken.

Anderstalige kleuters hebben die extra aandacht nodig voor hun socio-emotionele ontwikkeling. De link leggen tussen school en huis is daarbij van cruciaal belang (Castro, 2014).

Leerkrachten hoeven niet de thuistalen te (leren) spreken om dat te verwerken in een activiteit in de klas. Wanneer de kleuter iets zegt in de moedertaal of wanneer twee onderling de andere taal praten, dan kan de leerkracht eens vragen over wat ze praten. Op die manier tonen de leerkrachten enerzijds dat ze geïnteresseerd zijn in wat ze te vertellen hebben, anderzijds nemen ze ook de “controle” opnieuw over. De kinderen schakelen over naar het Nederlands en zo krijgen ze opnieuw kansen op hun tweede taal te ontwikkelen (Delarue, 2018).

Wanneer het kind in de fase zit van de telegrafische zinnen, is het de bedoeling dat de leerkracht of de volwassene daar positief op reageert. Een voorbeeld: “Vandaag dansen!”. De leerkracht kan zo antwoorden: “Oh, moet je vandaag dansen? Zo leuk! Wat doe je dan aan?” Dergelijke reacties die bestaan uit volledige, maar eenvoudige zinnen zorgen voor een verrijking van de woordenschat van de kleuter. Daarnaast wordt een vraag gesteld, dus het kind krijgt opnieuw de kans om te reageren en zo gaat de dialoog verder. Het is essentieel dat het kind zich niet geforceerd voelt, maar wel aangemoedigd (kindengezin, Fasen van successieve taalverwerving).

Het kan gebeuren dat de kleuter dan iets zegt in de moedertaal en dat de leerkracht het totaal niet begrijpt. Een tip van juf Lien uit Basisschool Visitatie in Mariakerke is om naar de mimiek en de gebaren te kijken (Meertaligheid.be, 2021).

3.2.3 Betrokkenheid anderstalige ouders

Zoals uitgelegd in hoofdstuk 2 is het van cruciaal belang om de moedertaal eerst goed onder de knie te hebben. Die taal moet thuis gesproken blijven worden. Dat zal de kleuter helpen om gemakkelijker het Nederlands te leren.

Het ijsbergmodel van Jim Cummins toonde aan dat een goeie basis in de thuistaal essentieel is voor de ontwikkeling van een tweede taal. Hij bewijst daarmee dat de moedertaal niet in de weg staat om het Nederlands te leren. De moedertaal vertraagt het leren van een andere taal niet. De thuistaal is als een opstap te zien naar de taal die het kind op school zal leren (Van Avermaet, Meertaligheid in Onderwijs! Waar zijn we eigenlijk bang voor?, 2014) (metrotaal.be) (Van Beuningen & Polišká, 2020) (meertaligheid.be) (brusselvoltaal, 2020).

Het is vooral het opleidingsniveau van de ouders die het succes van de kinderen op school bepaalt, en niet de moedertaal. Bij ouders die het Nederlands niet machtig zijn of niet genoeg beheersen, is het beter dat ze niet in het Nederlands tegen hun kind spreken. Anders kunnen ze fouten overnemen die ze later zullen moeten afleren. Daarnaast bieden de ouders een onvolledig taalaanbod (Geelen & Leeten, 2018).

“Een kind leert de taal door interactie met anderen. We hameren erop dat de ouders thuis de moedertaal spreken, zodat het kind de correcte taal leert in de plaats van beginnend Nederlands (Finet, 2022).”

Aan de andere kant kan het toch een goed idee zijn, want dan komt het kind meer in contact met de nieuwe taal en dat zorgt voor een betere taalvaardigheid. Op die manier oefenen de ouders zelf ook en leren ze om eenvoudige gesprekken te voeren in een Nederlandstalige maatschappij. Er zijn dus twee visies (Geelen & Leeten, 2018)..

Doordat de ouders de schooltaal niet kennen, kan de communicatie met de school en de leerkrachten stroef verlopen. Op oudercontacten schakelen sommige scholen zelfs een tolk in. Als de juf of meester een andere taal kent, zoals het Frans of Engels, dan is het ‘probleem’ deels opgelost. Nu, er is ook nog schriftelijke communicatie en dat is voor de ouders dan wel weer een moeilijkheid.

Alma Nezaj is een Albanese moeder. Ze heeft twee zonen die allebei naar de Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende zijn gegaan. Nu kan ze al een mondje Nederlands spreken, maar de eerste jaren konden toch lastig zijn:

“In het begin was het moeilijk, maar stap na stap ging dat vlotter. We begonnen beetje bij beetje Nederlands te leren. Er werkte hier een mevrouw die ons veel heeft geholpen. Ze legde de schoolbrieven uit als het te moeilijk was voor ons (Nezaj, 2022).”

Dat probleem lossen scholen op door zaken te vertalen met pictogrammen. In de tweede bijlage is daar een voorbeeld van te vinden. Het gaat om de nieuwsbrief van de maand mei van de Kleuterschool De Westdiep in Oostende (Buyse, 2021) (Souvagie, 2022).

“Ten slotte is het van belang om, net zoals bij de kinderen, de ouders open te benaderen en voldoende vertrouwen te geven. Vlaanderen heeft een schriftelijke cultuur. Leerkrachten geven brieven en strookjes mee, terwijl in veel culturen de communicatie mondeling gebeurt. Het begint opnieuw met elkaar begrijpen door naar de ouders te gaan, hen op een zachte manier te betrekken, gesprekken te voeren en initiatieven te nemen, zodat ze zich welkom voelen op de school (Finet, 2022).”

In zulke situaties is het belangrijk om vanuit het Nederlands te vertrekken. Als het nodig is, kan de leerkracht hen in contact brengen met ouders die al langer in Vlaanderen zijn en die beide talen machtig zijn. Bij sommige ouders worden ‘brugfiguren’ ingezet om de brug te leggen tussen thuis en de school (Finet, 2022).”

4. Aangeboden hulpmiddelen bij tweede-taalonderwijs

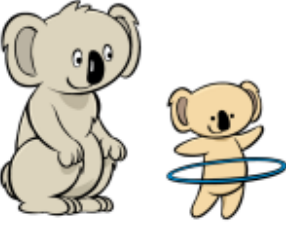

4.1 Welke hulpmiddelen?

4.1.1 Koalatest

Sinds schooljaar 2021-2022 leggen de kinderen van de derde kleuterklas de Koalatest af. Voor deze eerste editie zijn ongeveer 13 000 kinderen getest geweest (De Wereld Vandaag, www.radio1.be, 2021). Het kind moet de leeftijd van vijf jaar bereikt hebben, want dan begint de leerplicht (Vlaanderen | Onderwijs, sd) (Vander Beken & Baeck, 2022) (Weyts, 2022) (Libelle mama, 2021) (Paelinck & Belga, 2021) (Maenhout, De Standaard, 2021).

Met de Koalatest meten leerkrachten de taal om daarna te beslissen of de kleuter de stap naar het eerste leerjaar kan zetten. Als dat niet het geval is, dan krijgen die extra begeleiding en een taakintegratietraject dat de school aanbiedt. De test is echter geen toelatingsproef voor het lager onderwijs. De screening bestaat uit zeven speelse zoek-, kies- en doe-opdrachten. In de derde bijlage zijn voorbeelden van zulke oefeningen te vinden (De Ochtend, 2021) (Vanmeldert, Terryn, & Donné, 2021) (Loman, Vandommele, Vandoninck, & Koch, Koala Handleiding, 2021).

In **KOALA** vind je drie soorten opdrachten:

VOORBEELD	SOORT OPDRACHT	BESCHRIJVING
	doe-opdracht	De kleuter voert een handeling uit op basis van een mondelinge boodschap.
	zoek-opdracht	De kleuter zoekt iets of iemand op een prent op basis van een mondelinge boodschap.
	kies-opdracht	De kleuter kiest uit vier plaatjes het juiste antwoord op basis van een mondelinge boodschap.

Figuur 6: De screening bestaat uit zeven speelse zoek-, kies- en doe-opdrachten (Bron: Koala Handleiding)

De test wordt afgenomen tussen begin oktober en eind november. Die is verplicht voor alle vijfjarigen, behalve anderstalige nieuwkomers. Zij volgen automatisch al een actief taalintegratietraject Nederlands. Kleuters van wie de moedertaal het Nederlands is en anderstalige kleuters nemen dus wel gewoon deel aan de taalscreening (Vlaanderen | Onderwijs, sd) (parentia, sd) (data-onderwijs.vlaanderen, 2022).

Daarnaast is het belangrijk dat de test in een rustige omgeving plaatsvindt. Er is een deel individueel en een deel in groep van ongeveer vijf kinderen. Ten tweede moeten de kleuters de test afleggen met iemand die ze vertrouwen en bij wie ze zich op hun gemak voelen, meestal is dat de kleuterleerkracht of de zorgcoördinator. Verder mag de toets niet te lang duren, want een kind is snel afgeleid. Het is beter dat die wordt opgedeeld in twee keer een kwartier, dan meteen een halfuur (De Ochtend, 2021) (Goossens, 2021).

De naam 'koala' staat voor 'kleuteronderwijs' (KO) en 'luistervaardigheid', want daarop focust de test zich vooral aangezien de kinderen nog niet kunnen lezen of schrijven. Volgens Kris Van den Branden, onderzoeker van het Centrum Taal en Onderwijs KU Leuven, is het luisteren een betrouwbare indicator om de algemene taalvaardigheid te testen. Het dier is dan ook de mascotte van dit project, omdat de test kinderen moet helpen om hoog te klimmen (arts.kuleuven, 2021) (parentia, sd) (Paelinck & Belga, 2021) (Goossens, 2021).

Figuur 7: De Koalatest met als mascotte een koala.

Deze test gaat uit van de overheid, op vraag van minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA), die onderzoekers van het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) hebben ontwikkeld (Vlaanderen | Onderwijs, sd). Ze merkten dat het taalniveau in het Nederlandstalig onderwijs de laatste jaren aan het dalen is (Delarue, Taalscreening bij Kleuters, 2021) (Vlaanderen | Onderwijs, sd). Het voorbije schooljaar hebben ook zo'n 2000 kleuters, uit verschillende regio's en met uiteenlopende achtergronden, de test uitgeprobeerd (Goossens, 2021) (Paelinck & Belga, 2021).

Expert Meertaligheid aan het Onderwijscentrum in Gent Steven Delarue merkt op dat er toch valkuilen zijn bij deze test, want het gaat slechts om een momentopname. De kleuter kan die dag een mindere dag gehad hebben, maar zou de week erop misschien wel beter kunnen presteren. Hij voegt eraan toe dat de taalontwikkeling van kleuters een grillig proces is. Leerkrachten moeten naast de test, het kind in de klas observeren. Kris Van den Branden, een van de onderzoekers van de test, bevestigt dat idee. Hij zegt dat de leerkrachten eigen observaties moeten gebruiken om het beeld van de Koalatest verder in te kleuren (Goossens, 2021) (Delarue, Taalscreening bij Kleuters, 2021) (Vlaanderen | Onderwijs, sd).

Ook kleuterjuf Sabine Buyse (Vrije Basisschool De Vleugel in Harelbeke) merkt dat zo'n test niet voldoende is:

“Er zijn veel dingen die we gaan observeren in de klas: wiskundebegrippen, taalbegrippen, de motoriek, emotionele vaardigheden... Dat is een totaalpakket en we gaan dat doen door te observeren én door testing (Buyse, 2021).”

“Er zijn kinderen die geen extra inspanning nodig hebben en er zijn kinderen die we in het zorggroepje apart nemen om alles nog eens uit te leggen met pictogrammen bijvoorbeeld (Buyse, 2021).”

Dit is de mening van Bieke Finet, lector aan de Lerarenopleiding in Howest Brugge:

“Ik hoop dat het voor de leerkrachten extra informatie biedt, zodat ze goed zicht hebben op de noden van de kinderen en welke hulpmiddelen ze kunnen inzetten. Wat doen de leerkrachten nadat ze de resultaten hebben? Zo’n Koalatest hoort bij het kleutervolgsysteem, maar het is de bredere plaat die bekeken moet worden (Finet, 2022).”

“In het eerste leerjaar wordt er verder gedifferentieerd op basis van de noden van het kind. Al is het kind nog niet helemaal klaar, we zijn ervan overtuigd dat een kind ontwikkelt. Het is aan de leerkracht om elk kind een beetje op zijn niveau te kunnen verder brengen in de ontwikkeling, zonder dat er een test kan bepalen of dat het kind klaar is voor het eerste leerjaar (Finet, 2022).”

4.1.2 Zorgcoördinatoren

Een zorgcoördinator is iemand die overzicht houdt op alle zorgnoden in de school. Die persoon werkt dus op schoolniveau en bekijkt de zorg over alle klassen. Die zal ook vergaderingen organiseren met het CLB, een logopediste, kinesist, de ouders... De coördinator brengt de betrokken mensen samen en probeert de noden van het kind op een rijtje te zetten. Bij steeds meer scholen helpt de zorgleerkracht op de klasvloer. Een kind uit de klas halen om het apart te begeleiden wordt minder gedaan (Finet, 2022).

Een zorgleerkracht is dan iemand die in verschillende klassen komt om de kinderen te helpen met hun noden. De kleuterleerkracht blijft in de klas bij de groep. Vanaf zes anderstalige kinderen komen er uren vrij om die kinderen samen in ‘een taalklas’ te brengen (Finet, 2022).

Elke leerkracht staat in voor de brede basiszorg en komt tegemoet aan de noden van de kinderen in de klas. Het gebeurt dat er een kind is bij wie die zorgnoden uitspringen en waarbij de leerkracht al verschillende dingen geprobeerd heeft. Toch lukt het niet om een evolutie te zien in de ontwikkeling van het kind. Dan kan de leerkracht hulp vragen bij de zorgcoördinator. Ze zitten dan samen om een apart dossier op te stellen en na te denken welke maatregelen ze kunnen nemen om het kind te helpen. Als ze geen verbetering merken, dan betrekken ze het CLB bij het overleg (Finet, 2022).

In basisschool De Vleugel in Harelbeke komen er elk jaar nieuwe anderstalige kinderen. Vaak praten ze Arabisch thuis. Directeur Renaat Van Eetvelde legt uit hoe zij die kinderen begeleiden (Eetvelde, 2021):

“De ene pikt de taal sneller op en is taalvaardiger en dan ga je die ook in de klas kunnen laten. De andere kinderen hebben extra begeleiding nodig. Daarnaast leren kinderen een taal niet op dezelfde manier, daarom biedt de school verschillende hulpmiddelen aan en is het belangrijk om hen op tijd te helpen. Die fase duurt niet zo lang, omdat ze redelijk snel dingen opslaan in hun geheugen (Eetvelde, 2021).”

“We zetten zorgleerkrachten bij anderstalige kleuters. Ze nemen die afzonderlijk en beginnen vanaf het begin, zodat ze hun Nederlands kunnen opbouwen. Dat gaat vrij snel. Als ze hier starten en ze kennen niets, zullen ze tegen Nieuwjaar toch al een beetje mee zijn. Ik moet er wel bij zeggen dat ze meestal toch te veel achterstand hebben om het jaar goed te kunnen afmaken. Het gebeurt vaak wel dat ze een jaartje overdoen door die achterstand in de taal (Eetvelde, 2021).”

“De meesten die hier geboren zijn, hebben enige notie van Nederlands en hebben ook wel een voorsprong (Eetvelde, 2021).”

4.2 Hoe effectief zijn de hulpmiddelen?

4.2.1 Resultaten Koalatest

De Vlaamse overheid heeft in februari 2022 de resultaten van een steekproef van de Koalatest bekendgemaakt. Het gaat om ongeveer een op vijf scholen. Daaruit blijkt dat 85 procent van de Vlaamse, vijfjarige kleuters het Nederlands voldoende beheerst om aan het eerste leerjaar te beginnen (Baeck & Vander Beken, 2022) (vrt nws & 'De Wereld Vandaag', 2022) (Mees, 2022). Kris Van den Branden, hoogleraar aan de KU Leuven en ontwikkelaar van deze taaltest is tevreden met de resultaten (De Wereld Vandaag, Radio 1, 2022) (dvf, 2022).

De kleuters hebben een kleurcode gekregen:

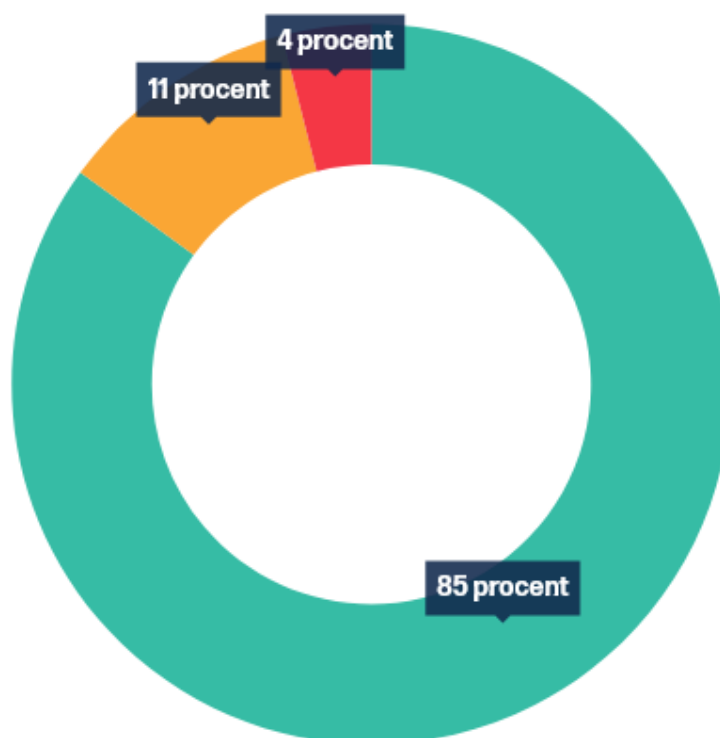
- **Groen** (85%): het kind beheerst voldoende de Nederlandse taal om aan het eerste leerjaar te beginnen zonder extra taalbegeleiding.
- **Oranje** (11%): de kleuter heeft een lichte taalachterstand en heeft extra ondersteuning nodig om voldoende te evolueren op vlak van taalontwikkeling.
- **Rood** (4%): de kleuter heeft nood aan extra taalbegeleiding en die ondersteuning moet intensief zijn.

Hieronder, op Figuur 7, zijn de resultaten van de steekproef nog eens visueel voorgesteld (Baeck & Vander Beken, 2022) (Loman, Vandommele, Vandoninck, & Koch, data-onderwijs.vlaanderen.be, 2021).

Taalniveau bij vijfjarige kleuters

Op basis van een steekproef (ongeveer 1 op 5 scholen) uit de koalatest

■ Code groen ■ Code oranje ■ Code rood

Figuur 8: Uit de resultaten van de Koalatest blijkt dat 85 procent van de Vlaamse kleuters genoeg taalvaardig zijn om aan het eerste leerjaar te beginnen. (Bron: VRT NWS)

De resultaten verschillen per provincie. West-Vlaanderen scoort het best, want zo'n 93 procent van de kleuters hebben code groen gekregen. Op de tweede plaats komt Antwerpen met een procent minder. In Vlaams-Brabant, Limburg en Oost-Vlaanderen is dat rond de 88 procent (vrt nws & 'De Wereld Vandaag', 2022).

In het Brussels Gewest valt slechts 68 procent in de groene zone. Acht procent heeft daar een rode code gekregen. Dat betekent dat een derde van de geteste kleuters extra taalbegeleiding nodig heeft. In die regio kan het aantal Franstaligen en de verfransing van Brussel een rol hebben in de cijfers (vrt nws & 'De Wereld Vandaag', 2022) (Baeck & Vander Beken, 2022).

Opmerkelijk is dat in centrumsteden het percentage van kleuters die groen kregen lager is dan het gemiddelde van de provincie. Daar zijn er meer kinderen waarvan het Nederlands niet de thuistaal is. In Gent is dat bijvoorbeeld 79 procent. Voor stad Antwerpen is dat net geen 72 procent (Baeck & Vander Beken, 2022). Daarnaast zijn er verschillen tussen scholen: hoe meer kinderen van wie de thuistaal niet het Nederlands is, hoe meer leerlingen die extra begeleiding nodig hebben (Weyts, 2022).

De klassenraad baseert zich niet enkel op de Koalatest om te beslissen of een leerling klaar is om de stap te zetten naar het eerste leerjaar. Doorheen het schooljaar observeren en evalueren de leerkrachten voortdurend.

“We leren onze leerkrachten om breed te evalueren, het is meer dan enkel de taal. Als het kind motorisch nog niet sterk genoeg is of zelfstandig genoeg, dan zou het kunnen zijn dat de kleuter het jaar opnieuw moet doen. We volgen het kind op hun niveau van ontwikkeling (Finet, 2022).”

Deze test is een handig instrument om eventuele taalachterstand bij de kleuter tijdig te detecteren en die weg te werken met begeleiding. Voor de taalondersteuning maakt Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) jaarlijks 12 miljoen euro vrij. Verschillende onderzoekers zijn volop bezig om ‘taalintegratietrajecten’ te ontwikkelen (Weyts, 2022) (Baeck & Vander Beken, 2022). Kris Van den Branden, een van de ontwikkelaars van de Koalatest, benadrukt dat het niet alleen een kwestie is van meer middelen. Die kunnen helpen, maar taalstimulering gaat vooral om meer interactie tussen het kind en de kleuterleerkracht (De Wereld Vandaag, Radio 1, 2022).

5. Conclusie en suggesties voor verder onderzoek

5.1 Conclusie

Migratiegolven, globalisering, taalgemengde huwelijken, de vluchtelingenstroom, expats... Kortom, we leven in een superdiverse samenleving en dat betekent dat het aantal anderstalige kinderen elk jaar stijgt. Voor scholen blijft die meertaligheid een uitdaging

Bij het ene kind ontwikkelt de taal zich sneller dan bij het ander en het is normaal dat er tempoverschillen zijn. Toch doorloopt elk kind vier fases bij de taalverwerving: prelinguale fase, vroegtalige fase, differentiatiefase en de voltooiingsfase. In elk stadium ontwikkelt het kind zich en zal het zijn woordenschat uitbreiden en verrijken. Het proces van taalverwerving gebeurt voornamelijk tussen nul en vijf jaar, maar volwassen leren ook nieuwe woorden en zelfs nieuwe talen. Het taalverwervingsproces blijft met andere woorden levenslang.

Bij meertalige taalverwerving gebeurt de taalontwikkeling van de moedertaal en het Nederlands voornamelijk op dezelfde manier. In de eerste fases maakt het kind nog geen onderscheid tussen de verschillende talen, ze zien het eerder als iets dat met elkaar verbonden is. Het moment waarop de baby of peuter geconfronteerd raakt met meerdere talen speelt een rol in dit proces. Vaak is het zo dat hoe vroeger het kind begint met een taal te leren, hoe gemakkelijker en sneller ze de juiste uitspraak van een woord leren. Er bestaan twee soorten meertaligheid: simultane en successieve taalontwikkeling.

De gevolgen van op heel jonge leeftijd tegelijkertijd meer dan een taal te leren, is dat de ontwikkeling soms wat trager zal zijn. Bovendien gebruiken de peuters soms twee of zelfs meerdere talen door elkaar, zowel op vlak van grammatica als op vlak van woordenschat. Dat komt doordat ze talen zien als iets dat met elkaar verbonden is, maar toch kunnen ze de talen van elkaar onderscheiden. Geleidelijk aan zullen ze weten in welke situatie ze welke taal moeten spreken.

Het ijsbergmodel van Jim Cummins toont aan dat bij kinderen die in meer dan één taal opgegroeid zijn, de moedertaal niet in de weg zit wanneer het kind een tweede taal leert. Die kinderen zullen soms niet meteen op een woord komen. Dat geldt zowel voor de moedertaal, als voor de tweede taal.

Wanneer kinderen de moedertaal op school mogen gebruiken, zal dat een positief effect hebben op hun (taal)ontwikkeling. Ze zullen meer zelfvertrouwen hebben, zich meer betrokken voelen, automatisch actiever meewerken, zullen ze het Nederlands oprecht willen leren en vragen beginnen stellen.

Als een kleuter zich nog niet goed uitdrukt en in dialoog gaat met de leerkracht, moet de leerkracht reageren met volledige, maar eenvoudige zinnen zorgen voor een verrijking van de woordenschat van de kleuter. Het is belangrijk dat de coördinator er dan op let dat het kind zich niet geforceerd voelt, maar eerder aangemoedigd.

Bij ouders die het Nederlands niet machtig zijn of niet genoeg beheersen, is het beter dat ze niet in het Nederlands tegen hun kind spreken. Anders kunnen ze fouten overnemen die ze later zullen moeten afleren. Daarnaast bieden de ouders een onvolledig taalaanbod.

De Koalatest is sinds dit schooljaar een nieuw instrument om het taalniveau van een vijfjarige kleuter mee te meten en om te weten of het kind de stap naar het eerste leerjaar kan zetten. Maar leerkrachten en taalexperts zijn er kritisch over, aangezien het een momentopname is en geen rekening houdt met andere vaardigheden die even belangrijk zijn. De Vlaamse overheid heeft in

februari 2022 de resultaten van een steekproef van de Koalatest bekendgemaakt. Het gaat om ongeveer een op vijf scholen. Daaruit blijkt dat 85 procent van de Vlaamse, vijfjarige kleuters het Nederlands voldoende beheerst om naar het lager onderwijs te gaan.

5.2 Suggesties voor verder onderzoek

Deze bachelorproef focuste op sterk afgebakende profielen: de taalontwikkeling van anderstalige kleuters van wie de ouders het Nederlands niet machtig zijn. Deze zijn enkele vragen die verbonden zijn aan het thema “Nederlands bij anderstalige leerlingen in Vlaamse scholen” en die ongetwijfeld het onderzoeken waard zijn:

- Hoe zit het bij de taalverwerving van jongeren die pas in het secundair binnenstromen of gewoonweg bij anderstalige nieuwkomers?
- Hebben anderstaligen die in België geboren zijn een voorsprong op anderstalige nieuwkomers?
- Waarom worden anderstalige nieuwkomers voornamelijk doorverwezen naar BSO- en TSO- richtingen?
- Heeft het psychologische neveneffecten op het (anderstalig) kind wanneer het apart genomen wordt door de zorgcoördinator?
- Hoe zit het met kinderen van wie de ouders de taal wél machtig zijn?
- Waardoor is het taalniveau in Vlaamse scholen gedaald?
- Wat is het verschil tussen de aanpak van West-Vlaamse en Brusselse of Waalse scholen?

DEEL 2: PERSOONLIJK VERWERKINGSDOSSIER

1. Situering onderwerp in de media

Nederlands in het Vlaamse onderwijs, en vooral bij anderstalige leerlingen, is sinds de oorlog in Oekraïne weer een brandend actueel onderwerp. Ik onderzoek hoe het thema van mijn eindwerk in de media komt.

1.1 Televisie

Karrewiet is een Vlaams jeugdjournaal op Ketnet, de openbare televisiezender voor kinderen, en is voor iedereen toegankelijk. Dit journaal laat voornamelijk kinderen aan het woord, want dat is ook hun doelpubliek. Op die manier proberen de journalisten om het nieuws dichterbij te brengen bij de jonge kijkers. Dat is een uitdaging, want de reportage moet op kindermaat gecreëerd zijn en ook meteen te begrijpen zijn.

Toen de oorlog in Oekraïne uitbrak, hebben Vlaamse scholen Oekraïense kinderen ontvangen. En zo'n item is ook in Karrewiet aan bod gekomen. De reportage duurt zo'n twee minuten.

De reportage begint met een herkenbare situatie voor de leerlingen. De juf zegt: "je mag je rekenboek nemen, les tien op pagina 43". Daarna komen de twee Oekraïense kinderen aan het woord. Die quotes zijn voorzien van eenvoudige ondertiteling. Vervolgens vat de journaliste met een voice-over de context samen en beantwoordt ze de vijf w-vragen. Het stuk eindigt met een volsom van de leerkracht en met een positief gebaar van het Oekraïens kind.

<https://www.youtube.com/watch?v=8UcB6Cy60Cc>

1.2 Radio

Het fragment komt uit 'De Wereld Vandaag', een programma op Radio 1 dat elke weekdag te horen is van 16 tot 19u. Het is een interview met Kris Van den Branden. Hij is hoogleraar taalkunde aan de KU Leuven en een van de ontwikkelaars van de Koalatest. De Vlaamse overheid heeft in februari 2022 de resultaten van een steekproef van de Koalatest bekendgemaakt. Het gaat om ongeveer een op vijf scholen. Daaruit blijkt dat 85 procent van de Vlaamse, vijfjarige kleuters het Nederlands voldoende beheerst om aan het eerste leerjaar te beginnen. Kris Van den Branden komt meer uitleg geven bij die cijfers.

De presentator valt meteen met het nieuws in huis. Zo begint hij: "85 procent van de kleuters die op dit moment in de derde kleuterklas van het Nederlandstalig onderwijs zitten, zijn voldoende vaardig om in september te starten in het eerste leerjaar. Dat blijkt uit de resultaten van de taalscreening."

Vervolgens voegt hij extra informatie en duiding toe, zodat de luisteraars die minder goed op de hoogte zijn van de screening toch het gesprek kunnen meevolgen. Hij vat het zo samen: "Dat is een taaltest voor kleuters, ook gekend als de Koalatest die dit schooljaar voor de eerste keer werd gehouden. Dat was bij 13 000 kleuters die geboren zijn in het gezegende jaar 2016."

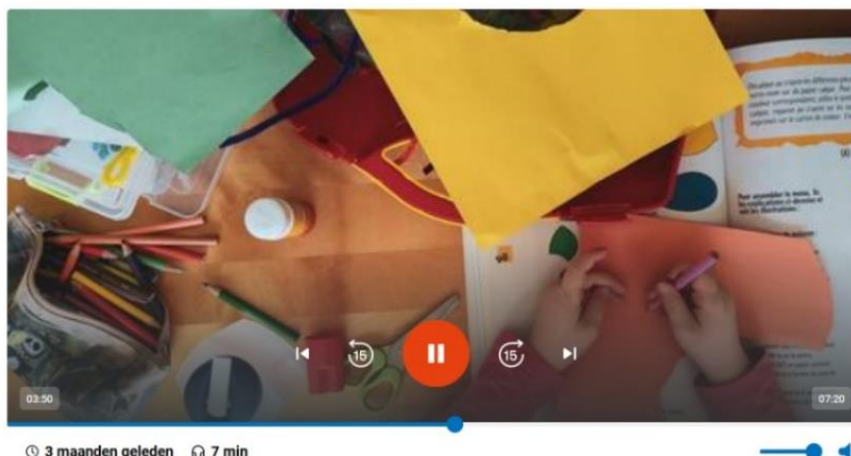
Daarna stelt de journalist zijn gast voor. Kris Van den Branden is aan de lijn. De eerste vraag is meteen: 'Hoe ziet de test eruit en wat meet hij precies?'. Vervolgens vroeg hij of Van den Branden tevreden is met de 85 procent. Het antwoord luidt als volgt: "Ik ben zeer tevreden. Ik denk dat het belangrijk is om die goeie resultaten voldoende te benadrukken. Dat betekent dat die kleuters voldoende taalvaardig zullen zijn om mee te draaien in het lager onderwijs als ze nog een verdere, normale ontwikkeling hebben in de derde kleuterklas." De hoogleraar Taalkunde voegt er nog aan toe dat de test haar werk gedaan heeft. Die slaagt erin om de kleuters te identificeren die meer aandacht nodig hebben om vlak van taalstimulering.

Het gesprek duurt zo'n zeven minuten, is luchtig en informatief. De journalist pikt in op de antwoorden van de gast en laat de luisteraar dus niet op zijn honger zitten. De presentator sluit af met Van den Branden te bedanken, zijn functie nog eens te herhalen. Hij neemt afscheid van de luisteraars, want het was het laatste gesprek in het programma 'De Wereld Vandaag'.

<https://radio1.be/luister/select/de-wereld-vandaag/85-procent-van-de-kleuters-zijn-voldoende-taalvaardig-dit-zijn-zeer-goede-resultaten>

85 procent van de kleuters zijn voldoende taalvaardig: "Dit zijn zeer goede resultaten"

Door De Wereld Vandaag

1.3 Print

Op 20 april 2017 is het artikel 'Anderstalige kleuters komen te weinig aan het woord' verschenen in De Morgen. Remy Amkreutz heeft het stuk geschreven. De Morgen is een kwaliteitskrant met als doelpubliek eerder jonge hoogopgeleiden.

De journalist begint met een korte, maar krachtige samenvatting te geven in de lead. Het gaat om de resultaten van een nieuw doctoraatonderzoek van taalkundige Carolien Frijns (KU Leuven). Ze stellen vast dat niet elk gesprek met een anderstalige kleuter nuttig is, omdat die niet uitgedaagd wordt. Hij geeft meteen ook advies mee om dat probleem op te lossen: open vragen stellen.

In de volgende alinea geeft de journalist meer details mee over het onderzoek. Frijns heeft een jaar lang ongeveer 11 leerkrachten en 109 kleuters met een Turkse achtergrond gevolgd. Het onderzoek wordt in heldere taal samengevat en aangevuld met quotes van de onderzoekster.

Zo vertelt ze dat kinderen antwoorden moeten geven op duidelijk afgebakende vragen, gesloten vragen dus. Het is vooral de bedoeling dat de kleuter mag meepraten om vooruitgang te boeken in de taalontwikkeling. "Die werkwijze vergt een andere kijk op onderwijs, maar daardoor leren ze wel meer Nederlandse woorden. Een van de door mij ondervraagde leraren doet dat bijvoorbeeld door ongeplande lesblokken in te bouwen waarin de kleuters de ruimte krijgen voor eigen ideeën en daarover veel open vragen beantwoorden," verduidelijkt Frijns (Amkreutz, 2017).

De journalist sluit af met een alinea waar hij een tweede gesprekspartner introduceert. Het gaat om Piet Van Avermaet. Hij is directeur van het Steunpunt Diversiteit & Leren aan de UGent en ook prof Meertaligheid. Hij bevestigt nog eens wat het onderzoek bewezen heeft. Amkreutz heeft ervoor gekozen om dat in de vorm van een uitgeschreven quote te gieten.

<https://www.demorgen.be/nieuws/anderstalige-kleuters-komen-te-weinig-aan-het-woord~b2baedb5/>

DeMorgen.

Onderwijs

Anderstalige kleuters komen te weinig aan het woord

Anderstalige kleuters leren sneller Nederlands als ze vrij mogen spreken op school. Beeld Hollandse Hoogte

2.Formatanalyse met het oog op het te maken journalistieke eindproduct

Format

Voor mijn eindproduct dacht ik eraan om een langere reportage te maken, zoals je kan zien in het duidingsprogramma 'Terzake' dat wordt uitgezonden op Canvas. Het is een programma dat de actualiteit uitgebreider uitlegt en waarbij de journalisten diepgaande research doen. Ook zal ik verschillende partijen genoeg aan het woord laten, zodat de plaat zo volledig mogelijk tot bij de kijker komt. Ik waak erop dat de verschillende elementen voldoende en evenwichtig aan bod komen in de reportage.

Doelgroep

Het publiek van Canvas is eerder een 'meerwaardezoeker'. Ze willen meer te weten komen en zijn nieuwsgierig. Het kan gaan over de meest uiteenlopende onderwerpen. Mensen vanaf dertien jaar kunnen gezien worden als de doelgroep van dit programma.

Stijl & sfeer

De programmamakers gebruiken vooral sterke en sprekende beelden die meer dan duizend woorden kunnen zeggen. Om het verhaal samen te hangen en niet veel te 'rushen', gebruiken ze rustpunten. Die kunnen soms zijn of beelden met een muziekje onder, bijvoorbeeld. Bovendien opteren ze vaak voor meerdere interviews. Ze hanteren de journalistieke principes door woord en wederwoord te gebruiken. Op die manier proberen ze om een zo volledig mogelijk plaatje mee te geven aan de kijker thuis.

De reportage is informatief, maar zal soms ook wat 'losjes' zijn, zodat de aandacht van de kijker niet verslapt. Ik bedoel daarmee dat het nogal een serieus onderwerp is met veel psychologische en theoretische aspecten, dus zal ik proberen om het wat 'luchtiger' te maken door het stuk te laten 'leven' met soms die ik heb opgenomen van de kinderen in de klas.

Concept en missie van VRT en Canvas

Op maandag 5 september 1994 heeft de openbare omroep de eerste aflevering van het nieuwe programma 'Terzake' uitgezonden. Dat was toen nog op TV2, het tweede televisienet van de VRT. In het programma ligt de focus op onthullende reportages, live-tussenkomsten, kritische interviews en debatten in de studio. Doorheen de jaren zijn er veel zaken veranderd: decors, studio's, presentatoren, vormgeving en uitzendtijdstippen. De journalisten in Terzake analyseren onderwerpen op maat, zodat de kijker vanuit zijn zetel weet wat er precies gebeurt op de wereldbol.

Canvas behoort tot de Vlaamse Radio- en Televisieomroep. De VRT profileert zich als een onafhankelijke, onpartijdige en betrouwbare informatiebron. Daarnaast willen ze zoveel mogelijk groepen bereiken door niet te kijken naar geslacht, leeftijd en afkomst.

3. Werkplan eindproduct

3.1 Gedetailleerd scenario

419 Anderstalige kleuters

19/05/2022

Latifa Gueddas

VOLSOM

[...]

VO

Elk jaar ontvangen West-Vlaamse scholen kleuters van wie hun moedertaal niet het Nederlands is. De Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende telt negentien verschillende nationaliteiten en zo'n dertig thuistalen. Er komen ook kinderen uit oorlogsgebieden die enkel de moedertaal spreken, en dat kan voor de school nogal een uitdaging zijn.

QUOTE

SVO: Veerle Souvagio – Directrice Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0431_01

TC: 05'39" – 06'05"

"Wij hebben vorige week een eerste Oekraïens kindje ingeschreven. De mama spreekt vlot Engels en zij verblijft in een gastgezin, maar het kindje kent geen enkel woord Nederlands en is nog nooit naar school geweest. Hij komt nu halve dagen, omdat het voor hem wennen is: een andere school en een andere taal. Het is heel intens voor dat kindje."

VO

Er staan nog andere inschrijvingen van Oekraïense kinderen gepland. Het kind zit nu in de klas bij juf Silke en de integratie verloopt goed.

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 06'15"

"De mama heeft het wel wat moeilijk om haar kind los te laten en waarvoor ik alle begrip heb, ik zou het ook heel moeilijk hebben. Maar met hem gaat het vlot, hij voelt zich goed in de klas en hij begint na een week al wat woordjes zelfs te zeggen, dus dat is super."

VOLSOM

[...]

VO

Juf Silke staat al zes jaar in de startersklas. Dat is een klas voor kinderen om de basiswoordenschat in het Nederlands bij te benen of aan te leren. Na een jaar, kunnen ze overstappen naar het derde kleuter of het eerste leerjaar.

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 03'45" – 04'05"

“Bij mij zijn er heel veel verschillende niveaus. Ik heb kinderen van vier, vijf, zes en zeven jaar. Er zijn ook anderstalige nieuwkomers die qua leeftijdsniveau normaal in het eerste leerjaar moeten zitten, maar waarvan we merken dat ze absoluut geen schoolervaring hebben en verloren zouden zijn in het eerste leerjaar, dus komen ze toch ook in de derde kleuterklas om hen in een jaar tijd heel veel aan te leren.”

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 01'09"

“In het begin was het moeilijk, zeker omdat er in België nog niet heel veel handleidingen waren om mee te starten, dus het was veel zelf dingen maken en jaar na jaar evalueren en dat doen we nog altijd.”

VOLSOM

[...]

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 11'49"

“De zorgcoördinator komt ondersteunen in de klas. Zij kijkt waar dat ze bij kan helpen. We hebben er bewust voor gekozen om in deze klas de kinderen niet meer uit de klas te halen, maar hen in hun eigen coconnetje te laten, omdat ze soms al van hier naar daar gesmeten geweest zijn.”

VO

De verschillende taalniveaus in eenzelfde klas waren ook een reden om met de startersklas te beginnen.

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 02'07"

“We merkten dat ze Nederlands opnamen in de gewone klassen, maar dat er soms verkeerde linken gelegd werden. Bijvoorbeeld: ‘een lepel’, er waren veel anderstalige kinderen die tegen het einde van het schooljaar dat woord nog niet kenden. Maar ze zeiden dan wel ‘eten’, bijvoorbeeld. Ze hadden wel woorden opgenomen, maar niet de correcte benaming.”

VOLSOM

[...]

VO

De communicatie met de ouders verloopt niet altijd even vlot. De school werkt soms met een vertaalapp of schakelt een tolk in.

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 08'33"

“Dat is soms wel heel moeilijk. We proberen vooral brieven te maken, omdat ze die met Google Translate kunnen vertalen en we werken met bijzonder veel pictogrammen, zodat ze aan de hand van tekeningen kunnen zien wat er bedoeld wordt.”

QUOTE

SVO: Alma Nezaj – Albanese moeder

Clip: 141_0339_01

TC: 01'13" – 01'39"

“In het begin was het moeilijk, maar stap na stap ging dat vlotter. We begonnen beetje bij beetje Nederlands te leren. Er werkte hier een mevrouw die ons heeft geholpen. Ze legde de schoolbrieven uit als het te moeilijk was voor ons.”

VO

In de Lerarenopleidingen krijgt het omgaan met anderstalige kleuters ook meer aandacht. Bieke Finet is lector aan de lerarenopleiding aan Howest in Brugge. Ze geeft het vak ‘taalontwikkelen lesgeven’ aan de kleuterleerkrachten van morgen.

QUOTE

SVO: Bieke Finet – Lector lerarenopleiding Howest

Clip: 141_0320_01

TC: 03'16" – 04'23"

“Uit de taalontwikkeling vertrekken we vanuit drie sleutelwoorden. Dat is niet alleen de basiswoordenschat Nederlands. Het is aangetoond dat kleuters zo'n tweeduizendtal woorden kennen om goed te kunnen meevolgen op school, maar daarnaast gaan we inzetten op een veilige schoolomgeving. Een derde is dan respect waar we de thuistaal van de kinderen ook een plaatsje gaan geven. We zien dat als een verrijking, ook naar de andere kinderen toe.”

QUOTE

SVO: Bieke Finet – Lector lerarenopleiding Howest

Clip: 141_0322_01

TC: 01'08" – 01'22"

“Maar in de eerste plaats, zorg ervoor dat het kind zich welkom voelt, veilig voelt, dat het zich thuis voelt in de klas. Forceer het niet te veel met extra oefeningen. Zie het ook breder dan dat. Probeer te achterhalen wat het complete plaatje is van dat kind.”

VO

Sinds dit schooljaar leggen de kinderen van de derde kleuterklas ook de Koalatest af. Hierbij meten ze de taal om daarna te beslissen of ze de stap naar het eerste leerjaar kunnen zetten. De screening

bestaat uit zoek-, kies- en doe-opdrachten. De kinderen van de Westdiep hebben verrassend goed gescoord.

QUOTE

SVO: Veerle Souvagie – Directrice Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0431_01

TC: 05'14" – 05'26"

“Wij hebben eigenlijk heel goeie resultaten. We waren een beetje bang. We dachten dat we met ons anderstalig publiek niet zo goed gingen scoren, maar we kunnen zeggen dat 85 procent van onze leerlingen goed scoort.”

QUOTE

SVO: Bieke Finet – Lector lerarenopleiding Howest

Clip: 141_0322_01

TC: 01'44" – 02'25"

“Ook al is het kind nog niet helemaal klaar, we zijn ervan overtuigd dat een kind ontwikkelt. Het is aan de leerkracht om elk kind een beetje op zijn niveau te kunnen verder brengen in de ontwikkeling, zonder dat er een test kan bepalen ‘is het kind klaar voor het eerste leerjaar of niet?’.”

SLOTZIN

Voor Bieke Finet en Silke Snoeck mogen nog enkele aandachtspunten niet uit het oog verloren worden.

(MUZIEK OP DE ACHTERGROND BIJ BEIDE QUOTES)

QUOTE

SVO: Silke Snoeck – Juf startersklas Kleuterschool Westdiep Oostende

Clip: 141_0441_01

TC: 10'31"

“Mooi Nederlands praten. Er zijn veel leerkrachten die denken dat ze in hakjes moeten spreken of geen volzinnen maken. Het is eigenlijk best om gewoon tegen hen te praten zoals wij tegen elkaar praten, omdat ze dan veel taalrijke taal opnemen.”

QUOTE

SVO: Bieke Finet – Lector lerarenopleiding Howest

Clip: 141_0322_01

TC: 00'09" – 00'25"

“Focus je niet alleen op de taal van het kind. Het kind is zo veel meer dan enkel een anderstalige leerling. Probeer dat kind volledig te kennen; wat zijn zijn talenten, waar is hij goed in; en daar evenveel aandacht aan te besteden.”

3.2 Biografie gesprekspartners

Bieke Finet

Bieke Finet is al drie jaar lector in de lerarenopleiding kleuter- en lager onderwijs aan de Howest in Brugge. Ze geeft voornamelijk de pedagogisch didactische vakken, waaronder ‘taalontwikkelen

lesgeven'. Ze is zelf afgestudeerd als leerkracht lager onderwijs en heeft lesgegeven in het eerste leerjaar in Westdiep Oostende. In 2019 behaalde ze een master Onderwijswetenschappen in Antwerpen.

Veerle Souvagie

Veerle Souvagie is sinds dit schooljaar directrice van de Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende. Ze heeft een onderwijservaring van 32 jaar: eerst als kleuterleidster, daarna beleid en directiefunctie en dan als zorgcoördinator.

Silke Snoeck

Juf Silke geeft al elf jaar les in de Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende, waarvan zes jaar in de 'startersklas'.

Alma Nezaj

Alma is een Albanese moeder. Ze heeft twee zonen die allebei naar de Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende zijn gegaan. De oudste jongen is in Albanië geboren en het tweede kind in België. Thuis praten ze Albanees. Zelf praat Alma een mondje Nederlands en ze werkt nu op die school. Ze houdt toezicht in de slaapklas.

Renaat Van Eetvelde

Renaat Van Eetvelde staat al 29 jaar in het onderwijs. Tien jaar geleden werd hij directeur van de Vrije Basisschool De Vleugel in Harelbeke en de O.L.V. van Vreugde in Hulste.

Sabine Buyse

Sabine Buyse is al 24 jaar juf. Ze staat in de derde kleuterklas van de Vrije Basisschool De Vleugel in Harelbeke.

Vragen directeurs

- Hoeveel nationaliteiten en thuistalen telt de school?
- Wat zijn op school de meest voorkomende problemen bij meertalige kinderen?
- Wat is jouw mening rond de Koalatest? Hoe verliep die hier? Zijn de resultaten al bekend?
- Wat doen zorgcoördinatoren precies? Verschil met de juf?
- Heeft het psychologische neveneffecten op het (anderstalig) kind wanneer het apart genomen wordt door de zorgcoördinator?
- Hebben anderstaligen die in België geboren zijn een voorsprong op anderstalige nieuwkomers?

- Maakt het een verschil of de thuistaal een taal is die verwant is aan het Nederlands bv Engels, Duits, of een taal die verderaf ligt zoals Arabisch, Chinees...?
- Welke hulpmiddelen zijn het meest effectief bij taalonderwijs?
- Wanneer is een kind klaar om de stap te zetten naar het eerste leerjaar?
- Hoe zit het met de betrokkenheid van de ouders?
- Hebben jullie ook Oekraïense kindjes ontvangen op school?

Vragen kleuterjuffen:

- Wat zijn op school de meest voorkomende problemen bij meertalige kinderen?
- Hoe moet een kleuterleerkracht omgaan met een kindje dat een passieve houding aanneemt of een kindje dat niet durft te praten?
- Hoe kan een kleuterleerkracht omgaan met de verschillen in taalniveau in een klas?
- Hoe verloopt de taalevolutie van zo'n kind op school? Hoe wordt die evolutie gemeten?
- Heb je tijdens je opleiding genoeg tijd en aandacht besteed aan het feit dat je ook anderstalige kindjes in je klas kunt hebben?
- Wat doen zorgcoördinatoren precies? Verschil met de juf?
- Heeft het psychologische neveneffecten op het (anderstalig) kind wanneer het apart genomen wordt door de zorgcoördinator?
- Hebben anderstaligen die in België geboren zijn een voorsprong op anderstalige nieuwkomers?
- Maakt het een verschil of de thuistaal een taal is die verwant is aan het Nederlands bv Engels, Duits, of een taal die verderaf ligt zoals Arabisch, Chinees...?
- Wat is jouw mening rond de Koalatest? Hoe verliep die hier? Zijn de resultaten al bekend?
- Welke hulpmiddelen bieden jullie aan?
- Wat houdt 'de startersklas' precies in?
- Welke hulpmiddelen zijn het meest effectief bij taalonderwijs?
- Wanneer is een kind klaar om de stap te zetten naar het eerste leerjaar?
- Hoe zit het met de betrokkenheid van de ouders?
- Hoe verloopt de communicatie met de ouders?
- Zou je enkele tips kunnen meegeven aan (beginnende of toekomstige) kleuterleerkrachten die het soms moeilijk vinden om om te gaan met anderstalige kleuters en ouders?
- Eind 2017 kwam het gemeenschapsonderwijs (GO!) met het idee dat anderstalige leerlingen de moedertaal ook binnen de schoolmuren mogen gebruiken. Kan dat de taalontwikkeling van het Nederlands stimuleren?

Vragen ouder

- Zichzelf voostellen (naam, afkomst, sinds wanneer in België, woonplaats, hoeveel kinderen, studies)
- Welke taal praten jullie thuis?
- Hoe communiceer je met school?
- Hebben jullie zelf suggesties om de schriftelijke communicatie van de school te verduidelijken en/of te verbeteren?
- Heb je soms het gevoel dat je kind in de war is door alle verschillende talen?

- Merk je dat je kinderen het Nederlands op een verschillende manier geleerd hebben? Hoe verliep dat leerproces?
- Wat zijn volgens jou de voordelen van het feit dat je kind meertalig opgevoed wordt?
- Vraagt je kind zich soms af waarom hij of zij verschillende talen moet praten?
- Wat heb je zoal gedaan om je kind te stimuleren en te helpen om Nederlands te leren?

Vragen lector lerarenopleiding

- Hoe bereiden jullie toekomstige kleuterleerkrachten voor?
- Wordt er genoeg aandacht besteed aan het feit dat er steeds meer anderstalige kinderen in Vlaanderen zijn?
- Wat zijn op school de meest voorkomende problemen bij meertalige kinderen?
- Hoe moet een kleuterleerkracht omgaan met een kindje dat een passieve houding aanneemt of een kindje dat niet durft te praten?
- Wat houdt het vak 'taalontwikkeld lesgeven' in?
- Hoe communiceren leerkrachten (het best) met anderstalige ouders, want communicatie blijkt toch wel een groot probleem te zijn?
- Hoe zit het met de betrokkenheid van die ouders?
- Soms wordt een kleuter apart genomen door een zorgcoördinator. Wat doet de zorgcoördinator dan precies? Wat kan een zorgcoördinator meer doen dan een kleuterleerkracht in de klas?
- Heeft het psychologische neveneffecten op het (anderstalig) kind wanneer het apart genomen wordt door de zorgcoördinator?
- Wat is jouw mening rond de Koalatest?
- Welke hulpmiddelen zijn het meest effectief bij taalonderwijs?
- Hoe kan een kleuterleerkracht omgaan met de verschillen in taalniveau in een klas?
- Hoe verloopt de taalevolutie van zo'n kind op school? Hoe wordt die evolutie gemeten?
- Wat zijn de extra inspanningen die het kind (en de ouders) zelf moet doen om een eventuele taalachterstand weg te werken vooraleer het klaar is om naar het eerste leerjaar te gaan?
- Hebben anderstaligen die in België geboren zijn een voorsprong op anderstalige nieuwkomers?
- Hoe zit het met kinderen van wie de ouders de schooltaal wél machtig zijn?
- Maakt het een verschil of de thuistaal een taal is die verwant is aan het Nederlands bv Engels, Duits, of een taal die verderaf ligt zoals Arabisch, Chinees...?
- Wat is het verschil tussen de aanpak van West-Vlaamse en Brusselse of Waalse kleuterscholen?
- Wat is het verschil tussen de aanpak van West-Vlaamse en Brusselse of Waalse hogescholen?
- Eind 2017 kwam het gemeenschapsonderwijs (GO!) met het idee dat anderstalige leerlingen de moedertaal ook binnen de schoolmuren mogen gebruiken. Kan dat de taalontwikkeling van het Nederlands stimuleren?
- Zou je enkele tips kunnen meegeven aan (beginnende of toekomstige) kleuterleerkrachten die het soms moeilijk vinden om om te gaan met anderstalige kleuters en ouders?

3.3 Planning

17 juni 2021	Algemene introsessie bachelorproef
Augustus – september 2021	Nadenken over onderwerp voor bachelorproef en werken aan verkennende opdracht
13 september 2021	Indienen deelopdracht 1: verkennen onderwerpen
28 september 2021	Sessie 1: analyseren voorbeeldbachelorproeven, doelen formuleren en samenstellen checklist
1 oktober 2021	Feedback verkennende opdracht bekijken
6 oktober 2021	Sessie 2: onderzoeksvraag formuleren, deelvragen en posterbeurs
12 oktober 2021	Sessie 3: research en macrostructuur
13 oktober 2021	Indienen deelopdracht 2: poster
13 oktober 2021	Posterbeurs vanaf 17u
25 oktober 2021	Indienen deelopdracht 3: macrostructuur
26 oktober 2021	Sessie 4: microstructuur en bronnen noteren
26 oktober 2021	Bekend wie mijn promotors zijn
8 november 2021	Indienen deelopdracht 4: microstructuur
8 november 2021	Sessie 5: formuleren en vormgeven
23 november 2021	Feedback: bespreking deelopdrachten bachelorproef met mevrouw Wouters
25 november 2021	Indienen voorbereidingen en format product
26 november 2021	Feedback: bespreking voorbereiding en format product met meneer Vandenberghe
26 november 2021	Indienen deelopdracht 5: formuleren dossier
30 november 2021	Filmen en interviewen in Vrije Basisschool De Vleugel in Harelbeke
1 december 2021	Mini bachelorproef monteren
16 december 2021	Sessie 6: formatanalyse product
22 december 2021	Indienen eerste hoofdstuk researchdossier
18 januari 2022	Feedback: bespreking eerste hoofdstuk researchdossier met mevrouw Wouters
14 februari 2022	Indienen researchdossier
2 maart 2022	Feedback: bespreking product met meneer Vandenberghe
18 maart 2022	Feedback: bespreking researchdossier met mevrouw Wouters
1 april 2022	Interview Bieke Finet

3 mei 2022	Filmen en interviews in Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende
3 mei 2022	Filmen in de straten van Kortrijk
17 mei 2022	Feedback: bespreking ruwe montage
5 mei 2022 – 18 mei 2022	Bachelorproef afwerken
19 mei 2022	Indienen volledige bachelorproef
20 juni 2022	Bachelorproef verdedigen

3.4 Logboek

Juni 2021

Aan het einde van academiejaar 2020-2021, na de examens van het vierde semester, kregen mijn medestudenten en ik een inleidende sessie over wat ons te wachten staat in het jaarmodule 'Bachelorproef'. Op het einde van de uitleg hebben we een eerste opdracht meegekregen waar we de volledige zomervakantie tijd voor kregen.

September 2021

Met de verkennende opdracht hebben we ons stilletjes aan kunnen voorbereiden op onze bachelorproef. Het was de bedoeling om drie mogelijke onderwerpen voor te stellen en die keuzes te voorzien van zowel persoonlijke, als inhoudelijke argumenten. Die opdracht heb ik midden september ingediend. Op basis van de feedback van mijn docenten, heb ik een thema uitgekozen.

Oktober 2021

Midden oktober hebben alle studenten hun gekozen onderwerp voorgesteld tijdens de posterbeurs. Het was de bedoeling om al een eerste onderzoeksvraag voor te leggen en wat duiding te geven over de relevantie, actualiteit en verifieerbaarheid van het onderwerp. Als feedback kreeg ik dat mijn onderzoeksvraag nog te ruim is. Op het einde van de maand begon ik meer zicht te krijgen op welke richting ik wilde uitgaan, vooral ook door de deelopdracht 'macrostructuur'. Hoe meer research ik deed, hoe concreter mijn onderzoeksvraag en de structuur van mijn bachelorproef werden.

Daarnaast heb ik eind oktober mijn promotors toegewezen gekregen: Gerti Wouters voor het dossier en Karl Vandenberghe voor het product.

November 2021

Tegen begin november was het de bedoeling om een microstructuur in te dienen. Het skelet van mijn bachelorproef was op dat moment klaar, maar in de loop van het academiejaar heb ik daar enkele wijzigingen aan aangebracht. In diezelfde periode was mijn onderzoeksvraag ook mooi afgelijnd en sindsdien stond die definitief vast.

December 2021

Voor het vak 'Video 3' hebben we de opdracht gekregen om al een korte reportage van ongeveer drie minuten te maken over ons onderwerp. Na een lange zoektocht, ben ik daarvoor naar de basisschool De Vleugel in Harelbeke gegaan. Door de strenge coronaregels was het een mirakel dat ik toen binnen ben geraakt, want scholen mochten geen derden ontvangen. Uiteraard heb ik me strikt

gehouden aan de veiligheidsregels. Ondanks alle moeilijkheden om te filmen, was de feedback op mijn stuk in het algemeen positief.

Verder heb ik een eerste versie ingediend van het hoofdstuk “Toelichting en afbakening onderzoeksvraag”. Daarvoor heb ik de nodige research gedaan en geprobeerd om een woordje uitleg te geven bij de termen in de onderzoeksvraag. De feedback die ik daarop gekregen heb: het is een interessante onderzoeksvraag die past in de tijdsgeest, de structuur zit goed, maar het eerste deel was nog te beperkt om de opbouw grondig te beoordelen.

In de Kerstvakantie had ik dan ook een eerste contact gelegd met mijn andere gesprekspartners.

Januari 2022

Januari was een drukke maand, omdat ik me vooral heb gefocust op de examens. Tussendoor probeerde ik nog wat research te doen, bronnen te verzamelen en na te denken over hoe mijn reportage eruit kan zien. Daarnaast heb ik ook even met mevrouw Wouters gebeld op MS Teams om mijn eerste hoofdstuk te bespreken en ik kreeg ook tips mee van haar.

Februari 2022

De eerste twee weken van februari heb ik non-stop opzoekingswerk gedaan en aan mijn researchdossier geschreven. Op 14 februari diende ik mijn eerste versie van mijn volledige researchdossier in.

Maart 2022

In maart ben ik vooral op consult gegaan bij mijn beide promotors. Met meneer Vandenberghe hebben we het idee van de reportage wat specifieker gemaakt. We probeerden in te schatten wat haalbaar is en hoe ik de belangrijkste informatie zo eenvoudig mogelijk kan brengen.

Met mevrouw Wouters hebben we even samengezeten om het researchdossier te bespreken. Dat ging vrij vlot. De feedback die ik heb kregen was: over het algemeen was het goed uitgewerkt, maar er was een deeltje dat niet erg overzichtelijk was, af en toe viel ik in herhaling, taal en opbouw van het dossier zaten goed.

April 2022

Tijdens de paasvakantie was het nogal moeilijk om een interview af te leggen: de scholen zijn niet open of mijn gesprekspartner vertrekt juist naar het buitenland. Gelukkig heb ik nog net voor het verlof een gesprek kunnen regelen met Bieke Finet in Howest Campus Brugge Centrum.

In april ben ik begonnen met mijn stage bij de regionale televisiezender Focus & WTV. Ik vertrek rond 8 uur naar de redactie in Roeselare en rond 19 uur ben ik weer thuis. Het kan dus nogal intens zijn, vooral in het begin, en dat zorgde ervoor dat stage moeilijk te combineren was met mijn bachelorproef.

Mei 2022

In mei heb ik vooral moeten doorwerken aan mijn bachelorproef. Ik heb al mijn beelden en interviews verzameld, verder geschreven aan mijn dossier, feedback gevraagd en verwerkt.

4. Reflectie

Toen ik de inleidende sessie in juni 2021 buiten liep, had ik echt geen idee waarmee ik me een volledig academiejaar zal bezighouden. Ik ben geïnteresseerd in van alles, dus een ding is zeker: de onderwerpen die ik zal voorstellen zullen heel uiteenlopend zijn. Uiteindelijk besliste ik om te werken rond mijn grote passie: taal. Maar dat was niet voldoende, want het moet véél concreter zijn. Met de hulp en feedback van mijn promotors, ben ik erin geslaagd om toch een sterk afgebakende onderzoeksvraag op te stellen.

De zoektocht naar geschikte interviewees die me te woord wilden staan was niet gemakkelijk. Ik heb van scholen vaak het antwoord gekregen dat ze geen tijd hebben of dat corona geen derden toelaat. Tijdens vakanties was het ook nogal moeilijk om een interview af te leggen: de scholen zijn niet open of mijn gesprekspartner vertrekt juist naar het buitenland. Na een tiental pogingen begon ik de moed te verliezen. Ik liet het een paar dagen rusten en ben later opnieuw begonnen. Uiteindelijk is het toch gelukt om een geschikte school te vinden die onder het profiel past van mijn onderzoeksvraag. Moraal van het verhaal: geef niet op! Hoe meer interviews ik aflegde, hoe kritischer mijn (bij)vragen werden en hoe zekerder ik was van mijn stuk. De camera opstellen ging ook elke keer vlotter en vlotter. Je leert het dus echt door het te doen.

Toen ik op 3 mei 2022 ben gaan filmen in de kleuterschool, heb ik een volledige dag vrij genomen van mijn stage bij Focus & WTV. Maar goed ook... De school zat midden in een verhuis, waardoor het filmen soms wat langer kon duren. Bovendien zijn kinderen onvoorspelbaar. Hoe langer ik in de klas bleef, hoe meer ze me konden verrassen. Ook heb ik mijn ogen een hele dag niet weggehaald van het filmmateriaal en al zeker niet van de camera, want de kindjes durfden wel eens iets aanraken. Ik ben stiekem toch blij dat kleuters de hoofdrol hebben gekregen in mijn bachelorproef, want ze waren zo onschuldig, lief, schattig en vooral grappig. Voor een dag was mijn naam niet Latifa, maar 'juf'. Toen ik de klas binnen- of buiten stapte, zwaaiden ze ook met een mooie glimlach: 'Dag, juf!'.

Wat betreft het eindproduct, ben ik wel tevreden van de beelden en van de inhoud. Toen ik het montageplan uitschreef, was het soms moeilijk om keuzes te maken tussen quotes. Daarnaast wilde ik graag met grafieken werken om zo cijfers ook visueel voor te stellen, maar door beperkte middelen zal dat voor een volgende keer zijn. Ook dacht ik eraan om een mini-generiek in elkaar te knutselen waarmee ik kon beginnen en eindigen, maar helaas is dat niet gelukt door tijdsgebrek.

Ik besef dat zo'n eindwerk meer tijd nodig heeft dan ik had gedacht. Vooral de combinatie stage én werken aan de bachelorproef was een uitdaging voor mij. Als ik thuiskwam vanop de redactie had ik bijna geen energie meer om me aan mijn bureau te zetten, mijn laptop open te klappen en aan mijn eindwerk verder te werken. Voor de deadline van de definitieve versie van mijn bachelorproef was het even zweten. Ik ben opnieuw twee dagen thuisgebleven om non-stop te werken aan mijn bachelorproef en om de puntjes op de i te zetten. Gelukkig toonde mijn stageplek daar begrip voor en mag ik die dagen later inhalen.

Het voorbije jaar en vooral de laatste vier maanden waren nogal stressvol. Ik heb hard gewerkt en soms zat er niets anders op dan doordoen 's nachts. Het heeft zich allemaal beloond, want ik ben blij met het resultaat, met wat ik bijgeleerd heb en met mijn persoonlijke groei.

5. Persbericht

“Een kleuter is veel meer dan enkel anderstalig”

In totaal zijn zo'n 2000 Oekraïense kinderen ingeschreven in Vlaamse scholen, waaronder een 550-tal kleuters. Elk jaar ontvangen West-Vlaamse scholen kleuters van wie hun moedertaal niet het Nederlands is. De Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende telt negentien verschillende nationaliteiten en zo'n dertig thuistalen. Er komen ook kinderen uit oorlogsgebieden die enkel de moedertaal spreken, en dat kan een uitdaging zijn voor de school. Maar ze zoeken oplossingen.

Derdejaarsstudente Journalistiek aan Howest in Kortrijk onderzocht hoe dat de taalontwikkeling verloopt van het Nederlands van anderstalige kleuters waarvan de ouders die taal niet machtig zijn. Het onderzoek bekijkt het werkveld van dichtbij en komt te weten hoe de toekomstige leerkrachten voorbereid worden op de stijgende cijfers van het aantal anderstaligen in Vlaamse scholen.

Meertaligheid kan niet onderschat worden, want onderweg zullen er verschillende problemen optreden. Het kind heeft een taalachterstand, de communicatie met de ouders verloopt stroef, de kleuter spreekt geen enkele taal vlot, de kleuterleerkrachten hebben geen ervaring met anderstaligen...

De Vrije Kleuterschool Westdiep in Oostende zoekt naar oplossingen. Ze hebben een 'startersklas'. Dat is een klas voor kinderen om de basiswoordenschat in het Nederlands bij te benen of aan te leren. Na een jaar, kunnen ze overstappen naar het derde kleuter of het eerste leerjaar. "Bij mij zijn er heel veel verschillende niveaus. Ik heb kinderen van vier, vijf, zes en zeven jaar. Er zijn ook anderstalige nieuwkomers die qua leeftijdsniveau normaal in het eerste leerjaar moeten zitten, maar waarvan we merken dat ze absoluut geen schoolervaring hebben en verloren zouden zijn in het eerste leerjaar, dus komen ze toch ook in de derde kleuterklas om hen in een jaar tijd heel veel aan te leren," vertelt juf Silke Snoeck.

Sinds dit schooljaar leggen de kinderen van de derde kleuterklas ook de Koalatest af. Hierbij meten ze de taal om daarna te beslissen of ze de stap naar het eerste leerjaar kunnen zetten. De screening bestaat uit zoek-, kies- en doe-opdrachten. Maar leerkrachten en taalexperts zijn er kritisch over, aangezien het een momentopname is en geen rekening houdt met andere vaardigheden die even belangrijk zijn. De Vlaamse overheid heeft in februari 2022 de resultaten van een steekproef van de Koalatest bekendgemaakt. Het gaat om ongeveer een op vijf scholen. Daaruit blijkt dat 85 procent van de Vlaamse, vijfjarige kleuters het Nederlands voldoende beheerst om naar het lager onderwijs te gaan. Voor de taalondersteuning maakt Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA) jaarlijks 12 miljoen euro vrij. Verschillende onderzoekers zijn volop bezig om 'taalintegratietrajecten' te ontwikkelen.

Wenst u meer te weten over dit eindwerk of hebt u vragen? U kunt me gerust bereiken via latifagueddas@gmail.com of via de contactgegevens op mijn website www.latifagueddas.be.

6. Bibliografie

- (2021, oktober 11). Opgehaald van [www.bruzz.be](https://www.bruzz.be/onderwijs/taaltests-bij-kleuters-ook-brussel-van-start-ondersteuning-nodig-2021-10-11): <https://www.bruzz.be/onderwijs/taaltests-bij-kleuters-ook-brussel-van-start-ondersteuning-nodig-2021-10-11>
- Amkreutz, R. (2017, april 20). *onderwijs*. Opgehaald van De Morgen: <https://www.demorgen.be/nieuws/anderstalige-kleuters-komen-te-weinig-aan-het-woord~b2baedb5/>
- Antwerpen, U. (2021). Opgehaald van www.cno.uantwerpen.be: <https://cno.uantwerpen.be/nl/opleiding/de-beste-start-taalverwerving-en-meertaligheid-bij-het-jonge-kind-76959>
- arts.kuleuven. (2021, april 12). Opgehaald van <https://www.arts.kuleuven.be/cto/onderzoek/onderzoek-taalverwerving/onderzoek-taalverwerving>
- arts.kuleuven. (2021, oktober). Opgehaald van www.arts.kuleuven.be: <https://www.arts.kuleuven.be/cto/nieuwsbrief/2021-augustus-koala>
- arts.kuleuven. (2021, april 12). *Onderzoek over Taalverwerving*. Opgehaald van www.arts.kuleuven.be: <https://www.arts.kuleuven.be/cto/onderzoek/onderzoek-taalverwerving/onderzoek-taalverwerving>
- Baeck, S., & Vander Beken, H. (2022, februari 3). *vrt nws*. Opgehaald van www.vrt.be: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/03/resultaten-koalatest-kleuters/>
- Belga. (2017, november 27). Opgehaald van De Standaard: https://www.standaard.be/cnt/dmf20171127_03209990
- Belga. (2021, juli 12). Opgehaald van www.hln.be: <https://www.hln.be/onderwijs/instrument-om-taalachterstand-bij-kleuters-op-te-sporen-is-klaar~a71297c64/>
- Belga. (2021, januari 12). *hln*. Opgehaald van www.hln.be: <https://www.hln.be/binnenland/steeds-minder-kleuters-en-leerlingen-spreken-thuis-nederlands~a955c152/>
- Brussel vol Taal. (2020). *Het belang van thuistalen*. Opgehaald van www.brusselvoltaal.be: <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving#site-header>
- brusselvoltaal. (2020). *Meertalige taalverwerving*. Opgehaald van www.brusselvoltaal.be: <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving#site-header>
- Bruyndonckx, C. (2022, april 6). *vrt nws*. Opgehaald van www.vrt.be: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/04/06/gemeente-essen-zoekt-vrijwilligers-om-nederlands-te-leren-aan-oe/>
- Buyse, S. (2021, November 15). (L. Gueddas, Interviewer)
- Carpentier, N. (2020, juli 2). Opgehaald van www.bruzz.be: <https://www.bruzz.be/actua/experts-bezorgd-over-gevolgen-taaltest-kleuters-mag-niet-bepalen-kind-mag-overgaan-2020-07-02>
- Castro. (2014, oktober 15). Opgehaald van Microsoft Word - ECE-DLLs-LanguageModels&InstructionalStrategies-Castro.docx (mcknight.org)

- Dale, V. (sd). *Van Dale*. Opgehaald van Van Dale: <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/KLEUTER>
- data-onderwijs.vlaanderen*. (2022, mei 3). Opgehaald van www.data-onderwijs.vlaanderen.be: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14689>
- De Backer, F., & De Smet, A. (sd). *Meertaligheid als realiteit op school (MARS) (2013-2015)*. Opgehaald van www.diversiteitenleren.be: <https://diversiteitenleren.be/onderzoek/meertaligheid-als-realiteit-op-school-mars>
- De Graaf, A., Delarue, S., & De Coninck, K. (2019). <https://meertaligheid.be>. Opgehaald van *Meertaligheid*: <https://meertaligheid.be/content/3-materiaal/20210502-antwoorden-op-vragen-over-omgaan-met-meertaligheid-in-het-onderwijs-in-het-nederlandse-taalgebied/omgaan-met-meertaligheid-in-het-onderwijs.pdf>
- De Ochtend. (2021, augustus). *Radio 1*. Opgehaald van www.radio1.be: <https://radio1.be/luister/select/de-ochtend/hoe-ziet-de-nieuwe-taaltest-voor-kleuters-eruit>
- De Wereld Vandaag. (2021, februari 3). Opgehaald van www.radio1.be: <https://radio1.be/luister/select/de-wereld-vandaag/85-procent-van-de-kleuters-zijn-voldoende-taalvaardig-dit-zijn-zeer-goede-resultaten>
- De Wereld Vandaag. (2022, februari 3). *Radio 1*. Opgehaald van www.radio1.be: <https://radio1.be/luister/select/de-wereld-vandaag/85-procent-van-de-kleuters-zijn-voldoende-taalvaardig-dit-zijn-zeer-goede-resultaten>
- Degeest, G. (2021, oktober 7). Opgehaald van *De Standaard*: https://www.standaard.be/cnt/dmf20211006_97647516
- Delarue, S. (2018, april 4). Opgehaald van <https://stevendelarue.be/2018/04/04/10-cruciale-inzichten-over-meertaligheid-en-taalverwerving/>
- Delarue, S. (2018). 10 cruciale inzichten over. *Fons*. Opgehaald van <http://www.tijdschriftfons.be/>.
- Delarue, S. (2018). Tien cruciale inzichten over meertaligheid en taalverwerving. *Fons*, 41-43.
- Delarue, S. (2021, augustus 26). Taalscreening bij Kleuters. *Visie*, p. 15.
- Delepeleire, Y. (2019, december 18). Opgehaald van *De Standaard*: https://www.standaard.be/cnt/dmf20191217_04771974
- D'Haene, N. (2017, september 1). Opgehaald van *De Knack*: <https://www.knack.be/nieuws/belgie/anderstalige-nieuwkomers-worden-vaker-naar-bso-of-tso-gestuurd-dan-vlaamse-leerlingen/article-longread-895119.html>
- dvf. (2022, februari 2). *De Standaard*. Opgehaald van www.standaard.be: https://www.standaard.be/cnt/dmf20220203_96702166
- Eetvelde, R. V. (2021, november 15). (L. Gueddas, Interviewer)
- Evers, Callens, Burvenich, Vandenbussche, De Paepe, Houtekier, & Martens. (2019, november 6). Opgehaald van www.tijd.be: https://www.tijd.be/opinie/algemeen/er-zijn-betere-ideeen-dan-een-taaltest-voor-kleuters/10179217.html?fbclid=IwAR2c_lhPyfN-GDRmHqSS1QcE8Cs1rRCweGq61QoqiXhDBPII6hydkqFVnAk

- Evers, Callens, Burvenich, Vandenbussche, De Paepe, Houtekier, & Martens. (2019, november 6). Opgehaald van www.vrt.be: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/11/06/kleuters-testen-op-vijfjarige-leeftijd-werkt-averechts/>
- Finet, B. (2022, april 1). (L. Guedas, Interviewer)
- Geelen, M., & Leeten, D. (2018, april 23). Opgehaald van www.arts.kuleuven.be: <https://www.arts.kuleuven.be/outreach/tenl/lessen/aan-de-slag-met-taalbeschouwing-in-de-lessen-nederlands/taalverwerving-lessenreeks-taalbeschouwing-lerarenhandleiding>
- Gillis, S., & Schaerlaekens, A. (2000). *Kindertaalverwerving, een handboek voor het Nederlands*. Groningen: Noordhoff.
- Goossens, S. (2021, augustus 31). *Klasse Schoolbeleid*. Opgehaald van www.klasse.be: <https://www.klasse.be/276765/taalscreening-kleuters-onderzoeker-kris-van-den-branden/>
- Gyssels, A., & Vancaeneghem, J. (2022, maart 9). *Het Nieuwsblad*. Opgehaald van www.nieuwsblad.be: https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20220308_96168548
- hln. (2021, oktober 11). Opgehaald van [hln](https://www.hln.be): <https://www.hln.be/video/kanaal/human-interest-443/productie/nieuwe-koala-test-moet-taalachterstand-kleuters-achterhalen-255972>
- Julien, M. (2022, februari 9). Opgehaald van <https://www.clinicababilonica.eu/>: <https://www.clinicababilonica.eu/glossary/metalinguistisch-bewustzijn/#:~:text=Het%20bewustzijn%20van%20taal%20en,woorden%2C%20zoals%20denken%20%E2%80%93%20schenken.>
- ivde. (2021, juli 12). Opgehaald van www.standaard.be: https://www.standaard.be/cnt/dmf20210712_91862543
- kindengezin. (sd). *fasen in taalontwikkeling*. Opgehaald van www.kindengezin.be: <https://www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/taal-en-meertaligheid/fasen-taalontwikkeling>
- kindengezin. (sd). *Fasen van successieve taalverwerving*. Opgehaald van www.kindengezin.be: <https://www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/taal-en-meertaligheid/meertalig-opvoeden/fasen-van-successieve>
- KindenTaal. (2017). *Taalverwerving*. Opgehaald van www.kindentaal.nl: <https://www.kindentaal.nl/Taalverwerving>
- Libelle mama. (2021, oktober 11). Opgehaald van www.mama.libelle.be: <https://mama.libelle.be/kleuter/koalatoets-kleuters-taalvaardigheid/>
- Loman, J., Vandommele, G., Vandoninck, S., & Koch, E. (2021, juli 16). *data-onderwijs.vlaanderen.be*. Opgehaald van data-onderwijs.vlaanderen.be: <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/documenten/bestanden/13480.pdf>
- Loman, J., Vandommele, G., Vandoninck, S., & Koch, E. (2021, juni 30). *Koala Handleiding*. België.
- Maenhout, K. (2021, oktober 11). Opgehaald van [De Standaard](https://www.standaard.be): https://www.standaard.be/cnt/dmf20211010_97656501
- Maenhout, K. (2021, oktober 26). *Podcast DS Vandaag*. Opgehaald van [De Standaard](https://www.standaard.be): https://www.standaard.be/cnt/dmf20211025_95506105

- Maerevoet, E. (2022, maart 9). *vrt nws*. Opgehaald van www.vrt.be: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/03/09/weyts/>
- Meertalig opvoeden*. (sd). Opgehaald van www.kindengezin.be: <https://www.kindengezin.be/nl/thema/ontwikkeling-en-gedrag/taal-en-meertaligheid/meertalig-opvoeden>
- Meertalige taalverwerving*. (sd). Opgehaald van Brussel vol taal: <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving>
- Meertaligheid.be. (2021, februari 19). Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=a5U-xNo94nk>
- meertaligheid.be. (sd). *Taalverwerving, waarom is de moedertaal zo belangrijk?* Opgehaald van www.meertaligheid.be: <https://meertaligheid.be/assets/pdf/waarom-is-de-moedertaal-zo-belangrijk.pdf>
- Mees, F. (2022, februari 3). *www.hln.be*. Opgehaald van hln: <https://www.hln.be/binnenland/15-van-de-kleuters-scoort-ondermaats-op-nederlands-werk-van-lange-adem-om-dit-tekort-weg-te-werken~ab9bad0e/>
- metrotaal.be. (sd). *Waarom is de moedertaal zo belangrijk?* Opgehaald van www.metrotaal.be: <https://metrotaal.be/content/3-bouwstenen/1-kennis/bronnenkaart-waarom-is-moedertaal-zo-belangrijk.pdf>
- Mostaert, C., Liekens, E., & Kerkhofs, G. (sd). *Taalontwikkeling in een Meertalige context*. Opgehaald van www.code.thomasmore.be: <http://www.code.thomasmore.be/sites/www.codelessius.eu/files/media/Informatiebrochure%20ouders.pdf>
- Nezaj, A. (2022, mei 3). (L. Gueddass, Interviewer)
- Ochtend, D. (2022, maart). *Radio 1*. Opgehaald van www.radio1.be: <https://radio1.be/luister/select/de-ochtend/onderwijsminister-weyts-maatregelen-op-tafel-om-oekraïense-vluchtelingen-naar-school-te-laten-gaan>
- OISE. (sd). *Faculty profiles*. Opgehaald van www.oise.utoronto.ca: https://www.oise.utoronto.ca/ct/Faculty_Profiles/1464/James_Cummins.html
- OnzeTaal. (sd). *Sterk, zwak, onregelmatig werkwoord*. Opgehaald van www.onzetaal.nl: [https://onzetaal.nl/taaladvies/sterk-zwak-onregelmatig-werkwoord#:~:text=Zwakke%20\(of%20regelmatige\)%20werkwoorden%20krijgen,%3B%20steunen%20%2D%20steunde%20%2D%20gesteund.](https://onzetaal.nl/taaladvies/sterk-zwak-onregelmatig-werkwoord#:~:text=Zwakke%20(of%20regelmatige)%20werkwoorden%20krijgen,%3B%20steunen%20%2D%20steunde%20%2D%20gesteund.)
- Orioni, M. (2017, november 30). Opgehaald van www.knack.be: <https://www.hln.be/onderwijs/instrument-om-taalachterstand-bij-kleuters-op-te-sporen-is-klaar~a71297c64/>
- Paelinck, G., & Belga. (2021, juli 12). *vrt nws*. Opgehaald van www.vrt.be: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/07/12/taaltest/>
- parentia*. (sd). Opgehaald van www.parentia.be/: https://www.parentia.be/nl-VL/gezinsadministratie/koalatest-in-het-nederlandstalig-onderwijs?set_language_cookie=nl-VL

- [Prof. dr. Schaerlaekens, A. \(2021\). *De taalontwikkeling van het kind*. Noordhoff Uitgevers.](#)
- [Rombouts, E., & Zink, I. \(2019, maart 22\). *De taal-en spraakontwikkeling van de kleuter*. Opgehaald van \[https://www.vwvj.be/sites/default/files/ontwikkelen_en_leren_algemeen/kleuters_taal_spraakontwikkeling_ellen_rombouts.pdf\]\(https://www.vwvj.be/sites/default/files/ontwikkelen_en_leren_algemeen/kleuters_taal_spraakontwikkeling_ellen_rombouts.pdf\)](#)
- [Roose, I. \(2014, november 26\). Opgehaald van metrotaal.be: <https://metrotaal.be/content/3-bouwstenen/1-kennis/bronnenkaart-meertalige-taalverwerving.pdf>](#)
- [rtlinfo. \(2017, december 2\). Opgehaald van \[www.rtl.be\]\(http://www.rtl.be\): <https://www.rtl.be/info/regions/flandre/une-mesure-fait-polemique-en-flandre-autoriser-les-enfants-a-parler-leur-langue-maternelle-a-l-ecole-975905.aspx>](#)
- [Ruysschaert, L. \(2021, mei 4\). Opgehaald van Het Nieuwsblad: \[https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210503_94963849\]\(https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20210503_94963849\)](#)
- [Sanen, S. \(2022, april 26\). *vrt nws*. Opgehaald van \[www.vrt.be\]\(http://www.vrt.be\): <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/04/26/conner-rousseau-over-migratiethema/>](#)
- [Sanen, S. \(2022, april 20\). *vrt nws*. Opgehaald van \[www.vrt.be\]\(http://www.vrt.be\): <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/04/20/oekraiense-kinderen-en-jongeren-in-het-nederlandstalig-onderwijs/>](#)
- [Schaerlaekens, A. \(2009\). Opgehaald van \[www.dbnl.org\]\(http://www.dbnl.org\): \[https://dbnl.org/tekst/scha134taal01_01/scha134taal01_01.pdf\]\(https://dbnl.org/tekst/scha134taal01_01/scha134taal01_01.pdf\)](#)
- [Schaerlaekens, A.-M. \(2017, juni 6\). *Twee en meer talen bij jonge kinderen*. Opgehaald van \[www.taalunieversum.org\]\(http://www.taalunieversum.org\): \[http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Meertaligheid_11_Anne-Marie%20Schaerlaekens.pdf\]\(http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Meertaligheid_11_Anne-Marie%20Schaerlaekens.pdf\)](#)
- [Snoeck, S. \(2022, mei 3\). \(L. Gueddas, Interviewer\)](#)
- [Souvague, V. \(2022, mei 3\). \(L. Gueddas, Interviewer\)](#)
- [Taalcanon. \(2017, juni 2\). Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=FMeghIVMOyg>](#)
- [taalcanon. \(2018, maart 28\). *Hebben tweetalige kinderen een taalachterstand?* Opgehaald van <https://www.youtube.com/watch?v=Xtqa1GvBwBo>](#)
- [Van Avermaet, P. \(2014, oktober 3\). *Meertaligheid in Onderwijs! Waar zijn we eigenlijk bang voor?* Opgehaald van \[users.ugent.be\]\(http://users.ugent.be\): \[https://users.ugent.be/~mvalcke/KL_1415/cursus/diversiteit_meertaligheidco.pdf\]\(https://users.ugent.be/~mvalcke/KL_1415/cursus/diversiteit_meertaligheidco.pdf\)](#)
- [Van Avermaet, P. \(2015, oktober 12\). *Anderstaligheid als handicap en meertaligheid als troef: mythes en feiten*. Opgehaald van <https://docplayer.nl/107431488-Anderstaligheid-als-handicap-en-meertaligheid-als-troef-mythes-en-feiten-piet-van-avermaet.html>](#)
- [Van Avermaet, P., Slembrouck, S., & Simon-Vandenbergen, A.-M. \(2015, mei 21\). <https://biblio.ugent.be/>. Opgehaald van UGent: <https://biblio.ugent.be/publication/7243855/file/7243872.pdf>](#)
- [Van Beuningen, C., & Polišíenská, D. \(2020\). Durf meer met meertaligheid. *Levende Talen Magazine 2020*, 10-14. Opgehaald van <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/view/2043>](#)

[Vander Beken, H., & Baeck, S. \(2022, februari 3\). vrt nws. Opgehaald van www.vrt.be: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/03/resultaten-koalatest-kleuters/](https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2022/02/03/resultaten-koalatest-kleuters/)

[Vanmeldert, D., Terryn, L., & Donné, M. \(2021, oktober 11\). vrt nws. Opgehaald van www.vrt.be: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/10/11/nieuwe-taaltest-kleuters/](https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2021/10/11/nieuwe-taaltest-kleuters/)

[Vermeersch, B. \(2017, november 27\). Opgehaald van www.vrt.be: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/11/27/meertaligheid-op-school--wat-zeggen-de-onderwijsexperten--/](https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2017/11/27/meertaligheid-op-school--wat-zeggen-de-onderwijsexperten--/)

[Vlaanderen. \(sd\). Opgehaald van Vlaanderen.be: https://www.vlaanderen.be/naar-de-kleuterklas](https://www.vlaanderen.be/naar-de-kleuterklas)

[Vlaanderen | Onderwijs. \(sd\). *Verplichte taal screening bij je kind in het gewoon basisonderwijs.* Opgehaald van www.onderwijs.vlaanderen.be: https://onderwijs.vlaanderen.be/verplichte-taalscreening-bij-je-kind-in-het-gewoon-basisonderwijs](https://onderwijs.vlaanderen.be/verplichte-taalscreening-bij-je-kind-in-het-gewoon-basisonderwijs)

[Vlaanderen. \(2021\). *Dataloep Vlaanderen.* Opgehaald van https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/: https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=LP-Publiek%2FPubliek_Leerlingenkenmerken.qvw&host=PubliekQVS%40cww100163&anonymous=true](https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/:https://dataloep-publiek.vlaanderen.be/QvAJAXZfc/notoolbar.htm?document=LP-Publiek%2FPubliek_Leerlingenkenmerken.qvw&host=PubliekQVS%40cww100163&anonymous=true)

[Vleugel, D. \(sd\). *www.vbsdevleugel.be.* Opgehaald van www.vbsdevleugel.be: http://www.vbsdevleugel.be/](http://www.vbsdevleugel.be/)

[vrt nws, & 'De Wereld Vandaag'. \(2022, februari 3\). https://radio1.be. Opgehaald van Radio 1: https://radio1.be/85-procent-van-de-kleuters-zijn-voldoende-taalvaardig-dit-zijn-zeer-goede-resultaten](https://radio1.be)

[Westdiep. \(sd\). *westdiepkleuter.be.* Opgehaald van westdiepkleuter.be: https://westdiepkleuter.be/](https://westdiepkleuter.be/)

[Weyts, B. \(2022, februari 3\). *www.benweyts.be/nieuws.* Opgehaald van benweyts.be: https://www.benweyts.be/nieuws/taal screening-bewijst-nut-15-kleuters-heeft-taalondersteuning-nodig?pq=nieuws&page=5#views-row-4](https://www.benweyts.be/nieuws)

7. Bijlagen

7.1 Bijlage 1: toestemmingformulier filmen minderjarigen

Beste ouder

Ik ben Latifa Gueddas, derdejaarsstudente Journalistiek aan Howest in Kortrijk. Momenteel ben ik volop bezig met mijn bachelorproef die gaat over de taalontwikkeling van anderstalige kleuters in West-Vlaamse scholen.

Voor een belangrijk onderdeel van mijn eindwerk kom ik eens langs in de klas om een reportage te filmen die gepubliceerd zal worden op mijn [YouTube-kanaal "Latifa Gueddas"](#). Aangezien het om minderjarige kinderen gaat, heb ik de toestemming nodig van de ouders. Zou het mogelijk zijn om het formulier hieronder in te vullen en terug te bezorgen aan juf Silke?

Naam ouder:

Naam kind:

- Mijn kind mag gerust in beeld komen.
- Ik zou graag hebben dat mijn kind onherkenbaar in beeld komt.
- Ik heb liever dat mijn kind niet gefilmd wordt.

Handtekening ouder:

Alvast bedankt voor uw tijd!

Met vriendelijke groeten

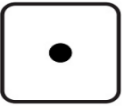

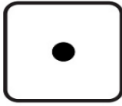
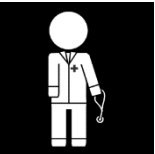

Latifa Gueddas

Laatstejaarsstudente Journalistiek Howest Kortrijk

7.2 Bijlage 2: eenvoudige nieuwsbrief met pictogrammen

Mededeling Maand Mei Kleuterschool Westdiep Oostende

Koekjestrommel: € 4
 Schoolreis 1K: € 5/ Schoolreis 2K: € 8/ Schoolreis 3K: € 15

Zo leest uw kleuter de mededelingen			
Wanneer?	Wat?	Wat is er te doen?	Voor wie is het?
Maandag 2 mei 02/05/2022	Geen school.		
Dinsdag 3 mei 03/05/2022	De dokter komt op school voor de klas van juf Ellen.		
Woensdag 4 mei 04/05/2022	De dokter komt op school voor de klas van juf Jamie.		
Donderdag 5 mei 05/05/2022	De dokter komt op school voor de klas van juf Ineke.		

Vrijdag 6 mei 06/05/2022	De dokter komt op school voor de klas van juf Kirsten.		
Maandag 9 mei 09/05/2022	Bibliotheekbezoek 3de Kleuter.		
Vrijdag 20 mei 20/05/2022	Schoolreis 1-2-3.		
Dinsdag 26 mei 26/05/2022	O.L.H Hemelvaart = Geen school.		
Vrijdag 27 mei 27/05/2022	Geen school.		

Schoolreis komt op de factuur van april.

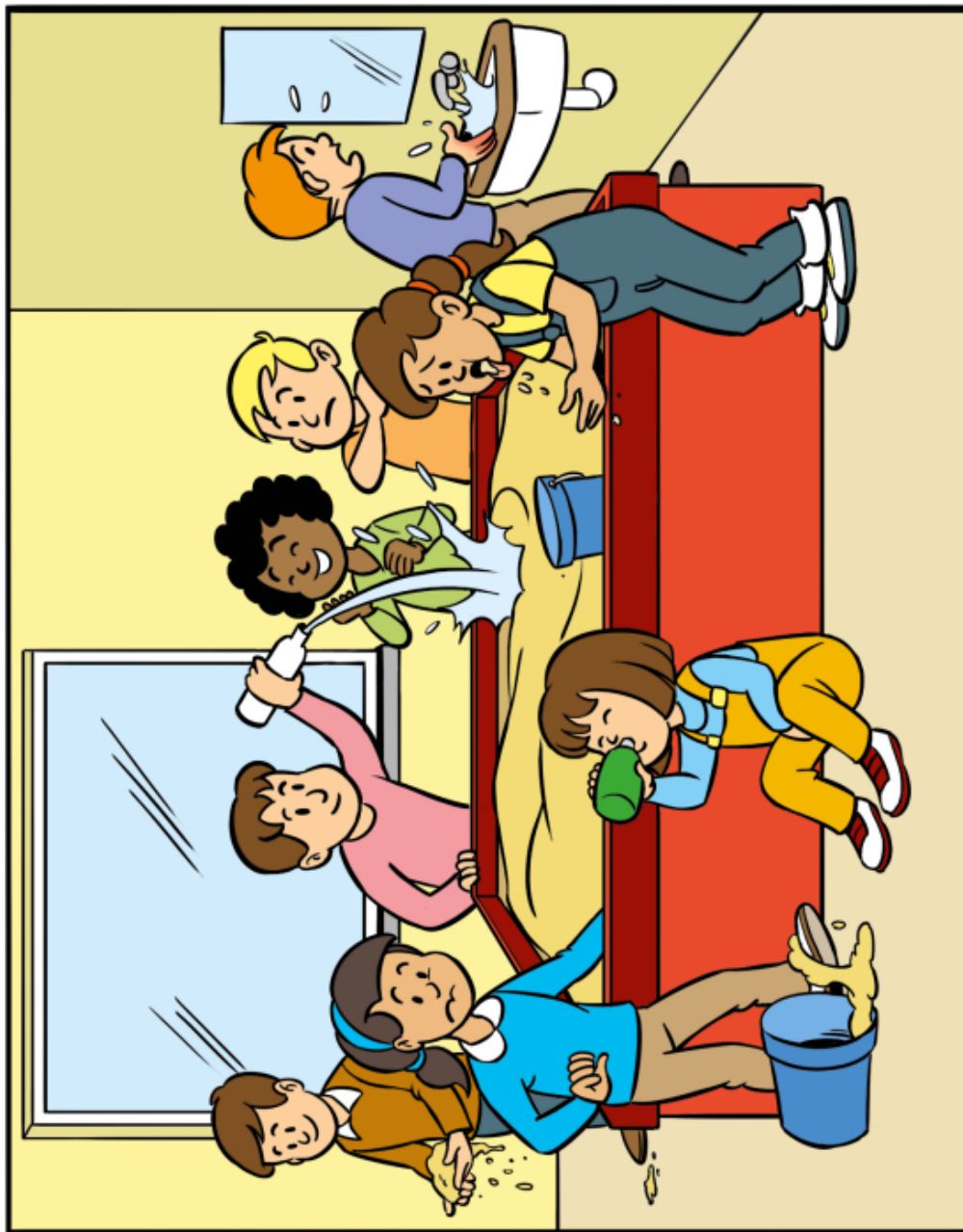
7.3 Bijlage 3: voorbeelden opdrachten Koalatest

ONDERDELEN VAN LUISTERVAARDIGHEID	VOORBEELD
instructies begrijpen	<p data-bbox="783 472 1425 539">De juf zegt: 'Alle kaarsen moeten op de taart. Let wel op dat de kaarsen niet te dicht bij elkaar staan'</p>
informatieve mededelingen begrijpen	<p data-bbox="783 869 1425 936">De kinderen staan allebei op de trap. Het meisje staat lager dan de jongen.</p>
vragen begrijpen	<p data-bbox="783 1234 1425 1328">Judith houdt van boeken over de natuur. Ze luistert het liefst naar verhalen die over dieren gaan. Van welk verhaal zou Judith het meest houden?</p>
verhalen begrijpen	<p data-bbox="783 1630 1425 1697">Intro van het verhaal: De vier konijntjes spelen verstoppertje. Paultje is kampioen in verstoppertje spelen</p>

(Bron: handleiding Koalatest)

Voornaam kleuter:

Naam kleuter:

1) Imani: emmer naast zandbak: J / F

2) Dalila: zand in haar mond: J / F

3) Anton: wast handen: J / F